

Academia Bârlădeană

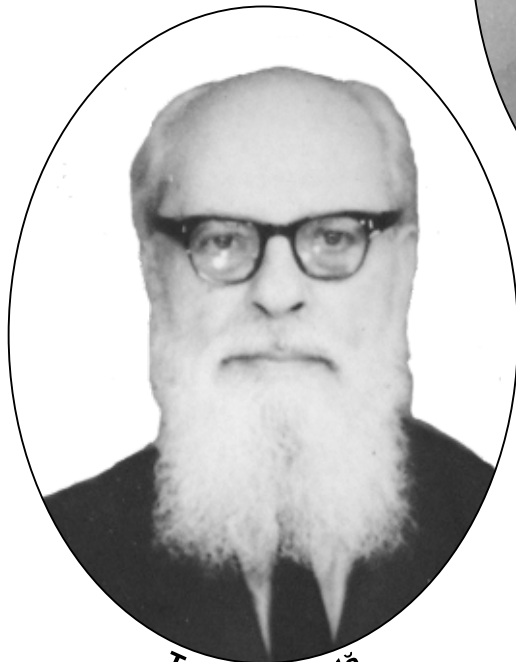

Anul XVII, 2 (39), Trim. II, 2010

Revistă editată de Societatea literar - culturală „Academia Bârlădeană”
Președinte de onoare: C.D. Zeletin ● Președinte: Elena Monu

George Tutoveanu

Toma Chiricuță

Tudor Pamfile

Societatea literară „Academia Bârlădeană” a fost întemeiată la 1 Mai 1915, după cum mărturisește Tutoveanu¹⁾ însuși: „Cum s-a înființat Academia noastră? Sunt lucruri în viață, pe care nu le putem explica prin raționamentul arid și glacial al logicii. Ne-a venit, așa, într-o zi din primăvara anului 1915, data exactă 1 Mai, să întemeiem o societate, unde să ne putem comunica ideile și să ne amestecăm expansiunea sufletească. Și așa s-a născut „Academia Bârlădeană”, numită astfel, nu cu gând de făloșie, ci într-un moment de elan tineresc! Am fost trei - număr simbolic!: Maiorul Tudor Pamfile, Părintele Toma Chiricuță și eu.

Primele manifestări ale societății au fost ședințele săptămânale, unde se discutau numai lucrările originale, dar se făceau și dări de seamă asupra chestiunilor literare discutate în acea vreme.

Au fost ședințe de neuitat, însuflețite, ședințe peste care domnea spiritul domol și înțelept al lui Vlahuță, care rănit adânc de marea dramă a mândriei noastre naționale, găsea câteva ceasuri de liniște în acest academic cerc bârlădean. Ședințele acestea erau „ca o descărcare sufletească unde ne mai învioram”, își aduce aminte poetul Tutoveanu.

1 mai 1915 - 1 mai 2010: 95 de ani de la înființarea Academiei Bârlădene

I.N. Oprea

G. Tutoveanu - Debut de librărie

La cam patru ani de la debutul său în ziarele și revistele literare, tânărul deci, G. Tutoveanu debuta și în librării cu volumul "Albastru," căruia "Evenimentul" de la Iași îi consacra o cronică literară întinsă mai mult decât editorialul, în două numere consecutive.

Deși, cum spunea și Narcis – recenzentul volumului, nici forma și nici fondul poeziilor din "Albastru" nu aduceau ceva nou în litera române, versurile plăceau publicului pentru că în ele "se găseau multe note și accente de duioșie și sensibilitate care te farmecă și le citești ușor și cu drag, așa cum erau scrise".

George Tutoveanu era prezentat ca un mare iubitor al naturii, un peisagist ce știa să coloreze cu farmec și mister tablourile din care se observa că însuși coloritul era efectul unei simțiri delicate în care finalul asfințitului nu putea fi decât plâpând și delicat, tocmai potrivit delectării cititorului:

„Trecutul drag 'mi-apare-n minte
Renaș în suflet clipe sfinte,
Mă simt plângând.
În blânda serei armonie
Aș vrea s-adorm pe veșnicie
Cu tine-n gând.”

Portretele zugrăvite de el erau considerate fermecătoare pentru că, înseși tablourile veneau din strânsa-i stare sufletească. Narcis, în ziarul din 16 martie 1902, oferea în întregime poezia intitulată "Din sufletele noastre":

„De ce suspină oare codrul
Viteaz în veci nebiruit?
Întregi îs bolțile de frunze
Și cântăreții n-au muțit!

Dar lacul de ce pune valuri
Pe-oglindea lui atât de clară?
Nu se clintește nici o frunză
Din plopii albi în astă seară!

De ce pe șes, plecate sălcii
Se tânguiesc ele-ntre ele?
Și cine oare pus-a lacrimi
În licăririle din stele?

Naturei, care ne-nconjoară
Cu ape, munți și nopți albastre,
I-împrumutăm întotdeauna
Dureri din sufletele noastre...”

Amintind că Tutoveanu avea în el și ceva din Al. Vlahuță, Narcis își îndemna cititorii ca "Albastru" să nu lipsească din biblioteca nici unei case.

Cine, care și când mai fac astăzi, asemenea îndemnuri? Că poezia lui George Tutoveanu a rămas tot tânără, ca și culorile ei, chiar dacă de la debutul ei, iată, au trecut mai bine de o sută de ani – un secol și ceva, deci...

Cerul și Marea românilor au rămas și ele tinere și tot... albastre. Să le privim, să le prețuim și să le citim și-n poeziile lui George Tutoveanu. Că atunci, poezia lui era iubită și apreciată, iar G. Tutoveanu considerat o mare promisiune – și nu s-a dezmințit – un alt cronicar ieșan – în "Evenimentul" din 28 martie despre "Albastru", făcea alte comentarii favorabile încheiate cu redarea versurilor din "Depart":

Pe marginea mării, un codru de plopi
Scăldat în văpaia amurgului, cântă,
Din cerul albastru cu zarea de foc
Se cerne pe valuri o liniște sfântă.

Pe țârm priponită, se leagănă-ncet
O barcă și nimeni să plece nu vine...
Privind-o, vrăjit-îs de-un dor necuprins
Și gândul mi-aleargă, iubito, spre tine”

Martie, 1902

Constantin Mitulescu

RONDELUL AMINTIRILOR

Bârlad, orașul meu de dor
Sălaș cu amintiri,
Oriunde-aș fi, tot te ador,
Sălaș cu amintiri.
Ținut de basm, fermecător,
O vatră-n veșnicie,
Bârlad, orașul meu de dor,
A mea copilărie.
În mreața ta am cunoscut
Dorințe și iubiri,
Ai devenit ce n-am crezut:
Sălaș cu amintiri.

Bârlad, orașul meu de dor...

STRĂZILE COPILĂRIEI MELE

Pe străzile copilăriei ce-au rămas
Dar în decoruri mult schimbate,
Revăd trecând la fiecare pas
Imagini care-au fost uitate.

Îmi amintesc duios adolescența
Și o discern zâmbind fiind matur,
Imaginar, amicii își mai fac prezența
În peste tot ce exista în jur.

Străzi vechi ce mai păstrați trecutul,
Acest suav parfum de amintiri
Primiți din partea mea salutul
Și veșnicia unei mari iubiri.

Suntem plecați, ne-am risipit prin lume
Fiindu-ne prea greu să ne-ntălnim.
Când revenim, doar locul ne mai spune
C-am fost cândva ori s-ar putea să fim.

Revăd clădiri nemuritoare-n timp,
Lăcașuri de cultură herculiene
Ca mărturia unui mic Olimp
Și peste care timpul se așterne.

Elena Monu
Elena Popoiu

„Academia Bârlădeană” și-a omagiat Președintele de onoare

Sâmbătă, 10 aprilie 2010, „Academia Bârlădeană” l-a sărbătorit pe Președintele său de onoare, C.D. Zeletin, la împlinirea vârstei de 75 de ani. Ținem să reamintim că reputatul scriitor, om de știință și cărturar a pledat cu mult *avant la lettre* pentru reînființarea Societății literare bârlădene, fapt petrecut în primăvara efervescentului an 1990. Ales Președinte de onoare, C.D. Zeletin a promis „academicienilor” importante donații, în condițiile în care instituția va avea asigurat un sediu propriu. *Chose promise, chose due*: începând cu anul 2005, când s-a împlinit condiția donatorului, „Academia Bârlădeană” a primit 2225 de cărți, manuscrise, documente, colecții de reviste, picturi, grafică, fotografii, obiecte muzeale. Așa s-au constituit biblioteca și cabinetul documentar, acesta cuprinzând Fondul de Carte rară și Cartea primilor membri ai „Academiei Bârlădene”. Donațiile C.D. Zeletin au constituit un exemplu care a atras după sine gesturi similare din partea membrilor și simpatizanților Societății.

La reuniunea festivă de sâmbătă, organizată la sediul instituției începând cu ora 16, a participat un public numeros care i-a făcut o primire călduroasă celui sărbătorit. Festivitatea a fost deschisă de Elena Monu, Președintele „Academiei Bârlădene”, care i-a salutat pe oaspeți, a subliniat însemnătatea evenimentului și i-a prezentat pe autorii comunicărilor dedicate personalității și operei lui C.D. Zeletin. Au rostit calde cuvinte de *laudatio*: prof. dr. Theodor Codreanu, cunoscut scriitor și critic literar, profesorul și publicistul Gruia Novac, profesorul Valeriu Arnăutu, medicul și scriitorul Iorgu Gălățeanu, care a spus, despre creația literară a celui sărbătorit: „Exuberanță, imaginație, muzicalitate, densitatea și polisemia discursului, cizelarea frazei cu talent de bijutier, inteligență, blândețe până la seducție, talent, erudiție, minuțiozitate, farmecul spiritului, voință de cercetare, **enciclopedie ce subjugă sufletul, siguranță în pronunția frazei**

instantanee, vibrația graiului catifelată ca unduirea strunei sub arcușul vioarei, fervoarea de-a reda metaforic mișcări sau înfățișări din natura ambiantă, sunt calități ale omului de cultură ce induc cu adevărat starea de mântuire a sufletului, **convingându-mă că este și rămâne portdrapelul inegalabilei efervescențe a trecutului, că vor trece decenii din mileniul trei pînă altul îl va egala. Motiv major de-am conceput eseul *Calea spre eternitate... din volumul De-ale vieții*, tipărit la Editura Cronica 2009.”** Alocuțiunile s-au concentrat pe activitatea lui C.D. Zeletin ca poet, eseist, traducător din limbile franceză și italiană, publicist, editor. A fost evidențiată latura enciclopedică a scriitorului, reflectată cu strălucire în monumentală carte *Principesa Elena Bibescu - marea pianistă*. Se știe că au apreciat elogios cartea, încă de la

apariție, în 2007, nume mari din cultura română de azi, între care Viorel Cosma, Gheorghe Grigurcu, Barbu Cioculescu, Adriana Bittel.

Momentul special și totodată surpriza manifestării l-a constituit prezentarea cărții *C.D. Zeletin 75*, proaspăt apărută la Editura Sfera din Bârlad, ediție îngrijită de Elena Monu. Este o amplă crestomație însumând 750 de pagini, alcătuită pe baza „dosarelor” oferite de scriitorul omagiat. Volumul cuprinde cinci capitole: *Întâmpinare, Diacronie: 2005, 2006, 2007, 2008, 2009, 2010... Miscelaneu, Cronica oralităților, Ilustrații*. Elena Monu a precizat că este vorba de un miscelaneu care adună studii, cronici, eseuri, interviuri, note etc., referitoare la opera originală și la cea de talmăcitor a lui C.D. Zeletin,

scrisori legate de momente ale biografiei sale, fotografii și facsimile inedite. Inedită este și „cronica oralităților”, reconstituită de C.D. Zeletin și Elena Monu și reunind semnalările din presă, conferințele libere, prezentările de cărți, vernisajele susținute de autor în ultimii zece ani și „pierdute” prin însuși caracterul oralității lor.

Din partea Editurii Sfera și a Tipografiei Irimpex, Bogdan Artene, apreciatul tehnoredactor al editurii, a oferit sărbătoritorului un exemplar special legat al cărții.

Așteptat cu nerăbdare, a urmat cuvântul lui C.D. Zeletin.

Într-o primă parte, au fost evocate personalități culturale bârlădene cvasi-uitate, precum Cornelia Stegaru, profesoară de italiană la Colegiul „Gh. Roșca Codreanu”, sau artistul plastic și curator al Casei Naționale, Dimitrie Tarază. C.D. Zeletin a ținut apoi să mulțumească „academicienilor” bârlădeni pentru evenimentul pe care i l-au dedicat și, așa cum face de fiecare dată, a prezentat noile sale donații constând din cărți, manuscrise și fotografii. Este vorba de volumul lui N. Zaharia intitulat *Cilibi Moise ca Filosof popular*, tipărit la București în 1915, și de cea mai recentă carte a lui C.D. Zeletin, *Doctorul Alexandru Brăescu. Contribuții documentare*, apărută în 2009, la Editura Corgal Press. Donația mai cuprinde trei manuscrise ale profesorului Gheorghe Ioniță și două fotografii înrămate reprezentându-i pe poeta Natalia Negru (1882–1962) și pe poetul Ion Buzdugan (1887–1967), eroul Unirii Basarabiei cu România.

Puternic marcată emoțional, reuniunea a prilejuit un dialog între scriitorul omagiat și participanți: au intervenit cu aprecieri, sublinieri sau întrebări preotul protopop Vasile Lăiu, Elena Petriman, Gruia Novac, Theodor Codreanu, Elena Monu. În ultima parte a întâlnirii, C.D. Zeletin a oferit în dar celor prezenți cartea lansată, un nou prilej de dialog însoțind momentul acordării autografelor.

Ion Hobana**La masa umbrelor**

Am primit o veste amară de la Bârlad: s-a așezat la masa umbrelor, alături de alți prieteni ai mei de suflet, **Traian Nicola**, profesorul, iubitorul de carte, autorul monumentalelor lucrări de inestimabil folos pentru toți cei interesați de viața spirituală a Tutovei și a altor ținuturi din Moldova de Jos. În ultima vreme, i-am urmărit, de aproape sau de departe, suferința, cu infinită tristețe. Trecerea *dincolo* a venit poate, pentru el, ca o eliberare, dar durerea mea și a noastră rămâne.

Ticu îmi era cel mai vechi prieten, întrucât ne legasem când eram încă, amândoi, pe băncile Liceului „Codreanu”. Un început luminat de soarele generos al adolescenței. Multe întâmplări rămase în memoria mea afectivă, mărturisesc aleasa ținută umană și intelectuală a celui plecat acum dintre noi.

Într-un moment fast al amicitiei noastre, mă aflam împreună cu Nichita Stănescu și Constantin Chiriță, reuniți și ei acum la masa

umbrelor, în apartamentul familiei Nicola de pe Bulevardul Epureanu. Ne-am desfășurat atunci nu doar cu delicatesele pregătite de Lilica. Nichita a descoperit cu încântare în amfitrionul nostru, pe care-l cunoscuse abia atunci, un împătimit colecționar de cărți și reviste rare, dar și un fin degustător al poeziei mai vechi și mai noi.

Altă dată, la o întâlnire a promoției 1949 a Liceului, Ticu ne-a invitat în laboratorul în care a oficiat timp de decenii și ne-a cinstit nu doar cu un pahar de vin și cu uscături, dar și cu un buchet de melodii din anii în căutarea cărora ne întorceam, la fiecare lustru, în orașul nostru. Un gest de o mare delicatețe.

Cu aceste amintiri și cu multe altele, strânse în decenii, îmi iau rămas bun de la prietenul meu de o viață, cu care mă voi reîntâlni, când se va împlini inevitabilul soroc, la masa umbrelor.

Simion Bogdănescu

Poezii din volumul
Dioptrii, 2005.

Poésies traduites par
Silvia Manciu.

ISCĂLIT PE NEȘTIUT

Departe, dragă, departe,
lup de umbră ne departe
și-a nins cu copii as-noapte.

S-a nins și s-a-ntroienit
ora unde ne-am vorbit
ca-i să-mi fii scris pe cuțit.

S-a nins pân` s-a mai văzut
toamna-n ceruri un recrut
iscălit pe neștiut.

SIGNÉ INCONNU

Lointain, chère, lointain,
un loup d' ombre n' éloigne
il a neigé ce nuit de gamins.

Il a neigé et il s' est enneigé
l' heure où on s' est parlé
que tu m' écrira sur l' épée.

Il a neigé jusqu' on a vu
en automne dans le ciel un recrue
signé innconu.

CU OCHII TÂRZII

Să vii la poartă să mă vezi
cu ochi târzii, cu gene verzi,
să-mi spui că iarăși mă mai crezi
senin ca mărul din livezi...

Să vii, îmbrățișând să vii,
să curgă morții în sicrii
ca niște lacrimi viorii
din gene verzi, din ochi târzii...

Să-mi spui, la-ncuitori să-mi spui
de ce-am rămas ai nimănu, ai
de ce-am rămas ai mărului,
ai nimănu, ai vântului...

LES YEUX TARDIFS

Viens chez la porte me voir
les yeux tardifs, les ciels noirs
me dire encore que tu me crois
serein comme la pomme' n vergers...

Viens, embrassant venir
les morts dans la coffre couleur
comme des larmes violets
des yeux tardiffs, des ciels noirs...

Me dire aux serrures me dire
pourquoi on a resté à personne
pourquoi on a resté à la pomme
à personne, au vent...

Diana Stoica

Semne și sensuri poetice. Dealul în imaginarul poetic eminescian

Termenul *deal* implică prin sensul său noțional ideea de ascensiune, exprimând dimensiunea spațială a înaltului. Subordonat conceptului *verticalității*, dealul ca orice element care se integrează în imaginarul *înălțării*, este asociat aspirației de evadare din marginile lumii imediatului, într-un spațiu de transcendere a fenomenalului, (1) din perspectiva așezării în istorie a ființei umane sau (2) din perspective mitice de așezare a ființei umane în raport cu ființa lumii.

1. În poemul *Memento mori*, imaginea Romei, singura civilizație care nu se salvează în mit, e așezată pe dimensiuni ale înaltului (*dâmburi, dealuri*): „Roma-n stele strălucește pe-a ei dâmburi, lângă râu; / Ei (zeii nordici, în frunte cu Odin) privesc urbea eternă, ce pe *dealuri* lin străluce” (O.IV, 144). Glorioasă în istoric, măreția „cetății eterne” se reflectă în dimensiune uraniană și sub semnul armonizării elementelor. Imaginea poetică *mușche de deal*, cu trăsătura semantică 'ascensionalitate' în corelație cu imaginea *biserica veche*, cu trăsătura 'sacralitate' dezvoltă ideea de rezistență în timp, prin conturarea spațiului sacru al desfășurării lumii semantice din poemul dramatic *Mureșanu* (var. 3): „Pe o mușche de *deal* o biserică veche cu-n turn □ de piatră” (O. IV, 298).

Într-un imaginar al contopirii perfecte a uranicului cu acvaticul, este sugerată convergența către armonia absolută, prin *înălțime, albastru, zare*: „Înălțimile albastre/ Pleacă zarea lor *pe dealuri*, / Arătând privirii noastre/ Stele-n ceruri, stele-n valuri” (O.I, 210).

2. În perspectivă mitologică, *dealul* se constituie în imagine hiperbolizantă a bătrânului rege Nord: „Din stânca-n care tronă, el picioare de granit / Le întinde-n fundul mării cel amar și fără fine./ Păru-i alb flutură-n vânturi, stuț de raze lungi, senine / Umerii, *dealuri* de neauă se înalță-n infinit” (O. IV, 142). Capul în cer și picioarele în pământ – unire a celor două elemente primordiale – creează imaginea unui rege mineralizat situat în afara timpului, spărgând, prin imaginea dealului în mișcare spre înalt, limite spațio-temporale.

Semnificativ în întemeierea lumii mitice, *dealul* devine component al unui peisaj arhitectonic colosal care trece dincolo de echilibrul spațial: „Un *munte* e poartă și streșini păduri, / Și scările-s *dealuri*” (O. IV, 326); „Din coloanele de *dealuri* se întind văile pline” (O. IV, 118) sau prin raportare la semnul poetic *vale* se configurează deschiderea spre înalt: „Din nori curge-o bură, un colb de diamante, / Pe *văi* se așează, pe *dealuri* înalte” (O. IV, 329): „Și aburi se ridică din fund de *văi* spre *dealuri*” (O. IV, 408), *dealurile* constituindu-se în trepte care dezvoltă sugestia mișcării ascensionale.

Semnul poetic *deal*, în formă de plural, înscris într-o relație ambiguă, între succesivitate și alternare, cu semnul poetic *vale*, pe fondul nedeterminării substantivelor, generează o „imagine superlativ-halucinantă” (D. Irimia:1979, 396) a „zborului” lui Arald, într-o corespondență succesivă cu tensiunea din adâncul ființei sale, în drumul spre preotul cel păgân: „Arald pe un cal negru zbură și *dealuri, vale* / În juru-i fug ca visuri” (O. I, 92). Într-un alt context, o structură asemănătoare sintactic, dar marcată de

alt ritm corespunzând altei ipostaze a stării interioare a ființei; imaginea este proiecția *dorului* în lumea *fanteziei*, încărcată cu capacitatea evocării elementelor constitutive ale spațiului național: „În *fantasii mândre e [inima] își face cale / Peste munți și codri, peste deal și vale / Mână al ei dor*” (O. I, 10).

Cu așezare în dimensiunea sacralului, semnul poetic *deal* intră în *Sara pe deal* în crearea atmosferei bucolice, configurând „punctul unde drumul turmelor se întâlnește cu căile stelare [...] și îndeplinind funcția mitică de *axis mundi*, o funcție pe care, în poemele eminesciene, o are de obicei tradiționalul *munte sfânt*” (Ioana Em. Petrescu:1978, 42): „Sara pe *deal* buciumul sună cu jale, / Turmele-l urc, stelele scapără-n cale” (O. I, 231).

În relație cu *luna*, semnul poetic *deal* instituie o lume poetică încărcată de vrajă și melancolie, raportată universului mitic, prin abandonarea timpului istoric și recuperarea sentimentului copilăriei: „Ar vrea ca să mai vadă colibele de paie / [...] / Când *luna* printre nouri, crăiasa cea bălaie, / Se ridică prin codri din fruntea unui *deal*” (O. IV, 319). Ivirea *lunii* raportată la *deal* și *codru* – metafore ale sugestiei absolutului – asigură intrarea în lumea mitului: „Pe un *deal* răsare luna, ca o vatră de jăratic, / Rumenind străvechii codri și castelul singuratic” (O. I, 76), creând în imagini plasticizante sugestia unui peisaj de basm..

Alături de alte elemente din câmpul semantic al pământului, *dealul* se integrează în realizarea unui peisaj de poveste, configurat de eufonia provocată de glasul râului, încărcat cu forță mitică, întărită de epitetul cromatic argintoase: „Lângă râuri argintoase care mișcă-n mii de valuri / A lor glasuri înmuite, printre codri, printre *dealuri*, / Printre bolți săpate-n munte, lunecând întunecos” (O. IV, 123).

Din altă perspectivă, imaginea *dealului*, raportată la elementele primordiale, marchează ieșirea din istoric și reintegrarea ființei umane, prin moarte, în armonia cosmică: „Vor arde-n preajma mea / Luminile-n *dealuri*, / Izbînd s-or frământa / Eternele valuri” (O. I, 225).

Convertirea limbajului firii în limbaj poetic face posibilă regăsirea armoniei mitice prin intermediul *visului*, treaptă a transcenderii timpului profan, prin intrarea în comunicare a ființei umane cu ființa lumii: „Sau visând cu doina tristă a voinicului de munte, / Visul apelor adânce și a stâncelor cărunte, / Visul selbelor bătrâne de pe umerii de *deal*” (O. I, 35).

Note:

D. Irimia, *Limbajul poetic eminescian*, Editura Junimea, Iași, 1979 (D. Irimia: 1979);

Ioana Em. Petrescu, *Eminescu. Modele cosmogonice și viziune poetică*, Editura Minerva, București, 1978 (Ioana Em. Petrescu: 1978).

*Lucrare apărută în *Dicționarul limbajului poetic eminescian, II. Elemente primordiale*, Editura Universității „Alexandru Ioan Cuza” Iași, 2007, coord. prof. univ. dr. Dumitru Irimia.

Gheorghe Clapa

Episcopul academician Iacov Antonovici al Eparhiei Hușilor

Moldova a înscris nume ilustre în rândul personalităților profund atașate luptei pentru progres social, pentru slujirea culturii și pentru emancipare națională. Între aceste personalități se află și eruditul Iacov Antonovici, apreciat cercetător și traducător al documentelor vechi, harnic căutător al tainelor vieții românești, un mare patriot și un mare apărător al ortodoxiei.

Familia Darie din comuna Bogdana (Tutova) își are începutul de la Pavel Darie, mazil, care venise din Cornești, comuna Bogdănița, cam pe la anul 1790. El a fost căsătorit cu Ioana – fiica lui Constantin Stavăr și a avut cinci băieți și o fată; între băieți a avut și pe Ștefan, care, căsătorit cu Ilinca a avut între feciori pe Caramfil, care a fost înfiat de către preotul Dimitrie Antonovici, venit acolo din Bucovina și, în urma înfierii, a luat numele de familie ANTONOVICI. Caramfil (Darie) Antonovici, căsătorit cu Maria, fiica Zoiții Mihale (născută Anton Bacalu din Bârlad) a avut doi fii, pe Constantin, fost preot în comuna Florești – Tutova și pe Ioan.

Ioan (Darie) Antonovici a văzut lumina zilei la 18 noiembrie 1856 la Similișoara – comuna Bogdana, ca fiu al plugarilor Maria și Caramfil Antonovici, primind din botez numele de Ioan pe care l-a schimbat, devenind episcop, cu numele de Iacov. Copilăria și-a petrecut-o în satul natal, unde a făcut și o parte din cursul primar pe care l-a absolvit însă la Bârlad, la școala primară nr.1 din cartierul Podeni. Setea de cultură, pasiunea pentru cunoaștere, căutarea răspunsurilor adevărate la marile probleme ale vieții, imboldul lăuntric spre muncă intelectuală, i-au îndreptat pașii spre învățământul secundar. Cum pe vremea aceea copiii de oameni săraci nu puteau pătrunde decât în seminarii și școli normale, tânărul absolvent al cursului primar, Antonovici Ioan, și-a îndreptat pașii spre seminarul teologic din Huși, pe care l-a absolvit cu strălucit succes în anul 1876, urmând apoi cursul superior al Seminarului “Veniamin Costache” din Iași, pe care l-a terminat ca șef de promoție în iunie 1879. În anul 1880 s-a căsătorit cu Ana Theodor Ursulescu, preoțindu-se în același an. Între anii 1881-1885 a funcționat în Bârlad ca diacon, apoi ca preot la biserica Sf. Ilie și ca profesor de religie la Școala de fete “Neculai Roșca Codreanu”.

După 4 ani de muncă pastorală și didactică, în anul 1885 și-a luat un lung concediu pentru studii și s-a înscris la Facultatea de teologie din București, pe care a absolvit-o cu strălucit succes. Paralel cu teologia a studiat și cursuri de filozofie, istorie – geografie, arheologie și epigrafie, etc. pe lângă cursurile de psihologie și pedagogie obligatorii, sub conducerea savantului Grigore Tocilescu, specializându-se în citirea și interpretarea documentelor vechi în limba slavonă și elină. Ca licențiat în teologie a tipărit “Sclaviu și creștinismul”, adevărată teză de doctorat, după cum se exprimă critica făcută acestei lucrări, care a fost tipărită în a II-a ediție. Toată viața sa a dorit cu ardoare instaurarea unei noi societăți mai bune și mai drepte.

Înarmat cu temeinică pregătire teologică, istorică, arheologică și geografică, revine la Bârlad și-și reia activitatea la biserica Sf. Ilie, iar activitatea didactică ca profesor la școlile normale, la liceele din localitate, precum și la școala profesională “Neculai Roșca Codreanu”. În același

timp s-a preocupat de munca pentru cercetarea documentelor vechi bârlădene, traducând din slavonă și elină mii de documente, care l-au făcut cunoscut, aducându-i de la posteritate titlul de “episcop erudit”, așa cum se poate vedea în marea monografie a Bârladului, intitulată “Bârladul odinioară și astăzi”, apărută sub egida Muzeului “Vasile Pârvan” din Bârlad, în redactarea scriitorului Romulus Boteanu, în care portretul lui Ioan Antonovici este așezat în rândul marilor personalități bârlădene: Alexandru Ioan Cuza, Alexandru Vlahuță, George Tutoveanu, Garabet Ibrăileanu, Ion Pop Florentin, Ștefan Procopiu, Mihail Cristodulo Cerchez ș.a., fiind caracterizat ca “om care a dispus de o neistovită putere de muncă, de o gândire profundă și de o remarcabilă forță de discernământ, de o nețârmurită dragoste față de frații noștri basarabeni.”

În presa vremii s-a afirmat publicând materiale contra superstițiilor, pentru înlăturarea ignoranței, pentru lichidarea situației grele a muncitorimii, a maselor populare, făcându-le conștiente de puterea pe care o dețin, precum și de posibilitățile pe care le au pentru a-și crea o situație mai bună în viață, adresându-se în special fraților români din Basarabia. A colaborat și la publicațiile bucureștene “România liberă” și “Unirea”. A înființat la Bârlad revista cu caracter folcloric “Ion Creangă” pe care a condus-o, colaborând din plin la ea.

Începând din anul 1889 a debutat în activitatea scriitoricească tipărind la București “Geografia comunei Bogdana din județul Tutova” cu notițe istorice și tradiționale și cu o serie întreagă de documente, traduse sin slavonă, referitoare la hotarele comunei, la întinderea ei, la trecutul ei, la care muncise cinci ani de zile, publicând mai întâi în “Buletinul societății geografice române”, tom 3-4/1888 sub îndrumarea savantului Gr. Tocilescu.

Au urmat apoi următoarele opere pe care le-a tipărit: “O călătorie la Mănăstirea Putna din Bucovina, cu prilejul celui de-al patrulea centenar de la moartea lui Ștefan cel Mare” (Bârlad, 1904), “Istoria comunei Bogdana, din județul Tutova” (Bârlad, 1906) – Academia Română a premiat-o, fiind citată ca fiind “primul model de monografie în România” la seminarul de sociologie, de către profesorul universitar Dimitrie Gusti, “Frații Gheorghe și Neculai Roșca Codreanu, fondatorii Liceului Codreanu și a școlii secundare – profesionale de fete din Bârlad, cu prilejul de 50 ani ai Liceului Codreanu și a inaugurării statuii lui N. R. Codreanu” (Bârlad, 1908), “Tipografiile, Xilografiile, Librăriile și legătoriile de cărți din Bârlad” în colaborare cu dl. prof. Gh. Crețu (București, 1911), “Notițe istorice și tradiționale despre Schitul Măgaru din județul Tutova”, (Bârlad, 1911), “Documente bârlădene”, vol. I (Bârlad, 1911), “Documente bârlădene”, vol. II (Bârlad, 1912) – al doilea premiu pentru primele două volume de “Documente bârlădene”, premiu decernat de Academia Română, “Documente bârlădene”, vol. III (Bârlad, 1915), “Mănăstirea Florești, studiu istoric” (București, 1916), “Documente bârlădene”, vol. IV (Bârlad, 1924), “Documente bârlădene”, vol. V (Huși, 1926), “un dascăl ardelean la Bârlad, Ioan Popescu” (Huși, 1928), etc., aproape 40 de lucrări dintre care multe bisericesti aprobate de Sfântul Sinod.

Ceea ce l-a făcut să devină foarte cunoscut au fost cele cinci volume de documente bârlădene, precum și volumul "Frații Gheorghe și Neculai Roșca Codreanu". În "Documente bârlădene" sunt traduse, tratate și consemnate un număr de 1132 documente, începând de la Ștefan cel Mare și până la 1861, însemnări istorice din sinodicoanele bisericilor bârlădene, testamente și legate ale personalităților de seamă din Bârlad, toate volumele totalizând un număr de 1940 pagini. Volumul " Frații Gheorghe și Neculai Roșca Codreanu" cu documente traduse din slavonă și comentate, spre a stabili un tabel genealogic, care se află la finele volumului, prin care se stabilește originea română a întemeietorilor Liceului Codreanu și a școlii profesionale secundare N. R. Codreanu din Bârlad. Acest volum a stat la baza elaborării monografiei liceului Codreanu de către profesorul Traian Nicola din Bârlad.

De asemenea, unele informații din documentele bârlădene au folosit la întocmirea monografiei "Bârladul odinioară și astăzi", precum și monografia Liceului pedagogic din Bârlad, dovedindu-se a fi de mare importanță pentru istoria Bârladului, descoperindu-se și documente referitoare la schiturile din Orgoești, Bogdănița, Pârvești, Mânzați, Răciula și Hirova din Basarabia. Deși era supraocupat cu traducerile de documente, cu scrisul, cu pastorația, cu activitatea didactică și cu întreținerea unei familii (formată din opt persoane: soția și șase copii) își făcea totuși timp și să conferențeze oriunde era chemat: la serbări populare, la serbări în cadrul școlilor, pretutindeni dezvoltând subiecte din istoria milenară a poporului român, sau tratând subiecte etico – sociale atât pentru moldoveni, cât și pentru basarabeni.

La 7 iunie 1919 a fost ales membru de onoare al Academiei Române, dar tot în seria de bine meritate recompense pentru a nu le înșira pe toate, face să amintim pe aceea de a fi fost premiat cu medalia de aur și placheta de colaborator al Expoziției jubiliare din 1906, când a luat parte cu un stand cuprinzând: documente vechi pe piele de vițel de la Ștefan cel Mare etc., multe săbii, vechi iatagane, vârfuri de săgeți, bani vechi și foarte vechi, topoare de silex etc.

Pentru această întinsă activitate, care s-a dovedit a fi de o mare importanță, a fost numit membru de onoare al Comisiunii Monumentelor Istorice pentru județul Tutova din anul 1914, iar Societatea Istorică din București i-a acordat onoarea de a fi delegat la 4 iulie 1904, să meargă în fruntea unei delegații la mănăstirea Putna din Bucovina, spre a depune o coroană de bronz pe mormântul lui Ștefan cel Mare, cu prilejul împlinirii a patru sute de ani de la moartea marelui domnitor, ocazie în care a scris "O călătorie la mănăstirea Putna" de care am amintit mai sus.

În tot acest timp a fost profesor la 2 catedre prin concurs, predând religia la Liceul Codreanu și Școala Normală, precum și psihologia, filosofia, contabilitate dublă și paroh la biserica Sf. Ilie unde a fost hirotonisit preot în 1880 (1892-1912), preot al capelei de la Școala de fete N. R. Codreanu (1912-1918), protoiereu al județului Tutova (1900-1902), membru și președinte al Consistoriului eparhial (1897-1900), membru și președinte al Consistoriului superior bisericesc (1909-1918), a pus bazele ridicării unei "Catedrale a Unirii" la Bârlad, adunând fonduri printr-o comisiune anume întocmită, care au fost depuse la banca Moldovei de Jos din Bârlad.

Sfântul Sinod apreciind frumoasele sale calități, munca depusă în serviciul bisericii și a școlii, precum și bogata sa

activitate literară și istorică la 18 iunie 1918 l-a ales Arhiepiscop cu titlul de Bârlădeanu, locotenent de episcop al Eparhiei Hușilor, primind la hirotonie întru arhiepiscop numele de Iacov (1920). Ajuns ca Episcop locotenent al Eparhiei Hușilor, datorită marelui său prestigiu, a reînființat în chiliile episcopiei fostul seminar, unde Sfinția Sa învățase. Pentru a realiza un venit Episcopiei, a plantat o vie în curtea Episcopiei, aducând tot datorită marelui său prestigiu, de la Ministerul Silvic în mod gratuit o pădure se stâlpi și tot gratuit două vagoane de sârmă pentru această vie, de la fabrica lui N. Malaxa, care îi fusese elev la liceul Codreanu din Bârlad.

În 1921 a trecut ca arhiepiscop vicar al Mitropoliei Moldovei și Sucevei la Iași, iar în 1923 a fost ales episcop al Eparhiei Dunării de Jos la Galați și episcop al Eparhiei Hușilor în 1924, unde a rămas până la sfârșitul vieții. Acum începe munca la conducerea acestei Episcopii, când au venit și documentele (de la Moscova din refugiu) proprietăților Episcopiei Huși de peste Prut (pe care le tipărește) Dancu, Dăncuța și Toporu, etc., unde înființează o moară, pentru ajutorul populației și un venit al Episcopiei Huși. A lăsat ca amintire a activității sale noua clădire a seminarului teologic, precum și Muzeul Eparhial al Hușilor, primul muzeu de acest fel în țara noastră, în care a adunat o mulțime de icoane artistice, manuscrise și cărți foarte vechi din secolul al XIV – lea până în al XIX-lea, multe icoane vechi, între care se găsea și o nebederniță lucrată de doamna lui Vasile Lupu, domn al Moldovei, după cele scrise de dânsa pe această veche piesă, văzută și citită de Gheorghe I. Brătianu, profesor universitar din Iași când a vizitat Episcopia, din palatul Episcopal.

Deși la Huși avea în jur de șaptezeci de ani, tot timpul lucra, odihnindu-se doar două-trei ore pe noapte. Între lucrările elaborate la Huși a fost și volumul al VI-lea din "Documente bârlădene" – anunțat deja în prefața volumului al V-lea – dar care n-a mai apucat să vadă lumina tiparului, întrucât, la sfârșitul lunii octombrie 1931, s-a îmbolnăvit și după o grea suferință, în dimineața zilei de 31 decembrie 1931, a încetat din viață la vârsta de 75 de ani, fiind înmormântat cu mare fast în spatele altarului Catedralei din Huși. A colaborat și ca preot la diferite reviste bisericești și ziare având demnitatea ca cea de membru fondator al Societății Istorică Române fondată în 1901. Membru al Societății pentru Studii practice de Economie Socială din Paris, a murit în plină activitate, lăsând în urma sa clădirea noului seminar, ajunsă la primul pavilion, cu dorința de a-l termina.

Ceea ce l-a făcut nemuritor pentru Istoria Bisericii Române a fost atitudinea sa de mare apărător al Ortodoxiei basarabene. Nu se va putea uita niciodată grija și dragostea ce-a avut-o față de credința fraților noștri din Basarabia. Aproape în fiecare vară mergea în Basarabia, ca să lupte contra stilismului, inochentismului și sectarismului care își făcuseră loc în Basarabia eteroglotă, eterodoxă și eterogenă. Pastoralele sale împărțite în mod gratuit credincioșilor din Basarabia cu ocazia vizitelor episcopale ce le întreprindea, se mai găsesc și astăzi prin casele credincioșilor basarabeni.

Episcopul academician Iacov Antonovici al Eparhiei Hușilor a fost un mare apărător al ortodoxiei care a întărit Biserica, a îndrumat cultura și a făcut fală patriei.

Mircea Coloșenco

UN DISTINS EXEGET AL OPEREI BRÂNCUȘIENE

O moarte fulgerătoare l-a răpit dintre noi pe unul dintre cei mai zești brâncușologi: Ion Pogorilovschi (18 martie 1938, com. Rădăuți – Prut, jud. Botoșani – 6 iulie 2009, București), fiul Eleonorei și al lui Pantelimon Pogorilovschi (un reputat inginer agronom), frate cu Stela Covaci. A fost căsătorit cu prozatoarea Genoveva Logan.

Studii de filosofie la Iași, activitate profesională în învățământul superior, în diferite institute de cercetare umanistă, inclusiv la Institutul de Filosofie și Psihologie al Academiei Române, segmentată brutal cu trimiterea la „munca de jos” de către regimul comunist pe motive de participare la mișcarea metapsihologică, disidentă.

A debutat în „Revista de filozofie” (București, 1965) cu un studiu de estetică, iar în anul următor a publicat un altul despre creația lui Constantin Brâncuși, trecând examenul de doctorat cu o teză consacrată aceluiași genial creator român (1976), întâiul doctorat pe această temă în România.

Este laureat al Academiei Române (2008).

A fost inițiator și coordonator al colecției naționale „Brâncușiana”, în care au fost editate peste douăzeci de titluri / volume, redactor-șef al revistei de specialitate „Brâncuși” (Tg. Jiu), coordonând simpozioane în domeniul cercetărilor brâncușiene, ținând conferințe / expuneri în medii academice / culturale, la radio/tv.

A scris cca. 130 de studii / eseuri / articole apărute în publicații de profil spiritual / cultural în țară și străinătate, fiind autor / coautor de câteva zeci de volume dedicate exegezei brâncușiene:

- Comentarea Capodoperei, Iași, Editura Junimea, 1976, 402 p., 51 ilustr. Indice de materii, 308 ref. bibl.;
- A Commentary on the Masterpiece of Brancusi. The Road of the Heroes'Souls, Iași, Junimea Publishing House, 1987, 334 p., 76 ilustr., 386 ref. bibl.;
- Pasărea Măiastră și sursele, Târgu-Jiu, Editura Fundației „Constantin Brâncuși”, 1995, 133 p., 20 ilustr., planșă sinoptică pliată;
- Brâncuși, apogeul imaginarului, Târgu-Jiu, Editura Fundației „Constantin Brâncuși”, 2000, 254p., 77 ilustr., 380 ref. bibl.;
- Brâncușiana și Brâncușiada, București, Editura Eminescu, 2000, 254p., 49 ilustr., 380 bibliog. autor;
- Viziunea axială a lumii, București, Editura Vremea, 2001, 238p.;
- Brâncuși, artist-filosof, Editura Fundației „Constantin Brâncuși”, sub egida Institutului de Filosofie al Academiei Române, 2001 (coordonator, coautor);
- Cele din urmă și cele dintâi, Târgu-Jiu, Editura Fundației „Constantin Brâncuși”, 2002, 235p., 51 ilustr.;
- Enciclopedia virtuală/ Virtual Enciclopedia Constantin Brancusi, Noesis Cultural Society, www.brancusi.net2002 (coautor);
- Al treilea destin al casei Brâncuși, Târgu-Jiu, Editura Fundației „Constantin Brâncuși”, 2002 (prim-autor);
- Sophrosyne or Wisdom of the Earth, Brancusi / Brâncuși, Sophrosyne sau Cumintenia Pământului, New York, Universal Publishers, 2005, 175p., 100 ilustr., 145 note, text biblingv paralel (trad. : Silvia Blendea);
- Polemice Brâncuși, Cluj-Napoca, Editura Dacia, 2006, 287 p.;

· Brâncuși. Geneza. 1905 – 1910, cu o postfață de Doina Uricariu, New York, Universal Publishers, 2007, 375 p., 392 ilustr.

Pentru întregirea portretului literar / filosofic al omului Ion Pogorilovschi, redăm câteva referințe critice ale unor exegeți consacrați:

- § *...Ion Pogorilovschi, ale cărui cercetări și interpretări asupra lui Brâncuși le apreciez îndeosebi, ca și întreaga sa ținută de intelectual autentic.* PETRU COMARNESCU
- § *Scriind **Sur les pas de Brâncuși**, jurnalul unui călător obsedat de sculptura lui Brâncuși...n-am consultat o sumă de lucrări importante - de la, să zicem, Friedrich Teja Bach la Ion Pogorilovschi.* SERGE FAUCHEREAU (Franța)
- § *Fotografia descoperită de Ion Pogorilovschi este un colaj și foarte probabil a fost opera lui Brâncuși. Autorul român pretinde că fotografia reprezintă planul original al lui Brâncuși pentru Coloană, plan abandonat din lipsă de fonduri... Acest proiect se poate, astfel, să fi fost unul în care sculptorul și-a încercat limitele concepției sale.* SIDNEY GEIST (SUA)
- § *Am citit cu viu interes **Comentarea Capodoperei**. Te felicit pentru munca enormă depusă strângând documentare atât de bogată, pentru feroarea dumitale și pentru contribuția la o mai temeinică și dreaptă cunoaștere a operei lui Brâncuși.* IONEL JIANU (Franța)
- § *În „The Burlington Magazine”, o persoană, fără să citeze, preia ipoteza de lucru a lui Ion Pogorilovschi privitoare la **Masa Tăcerii**.* INA KLEIN (Germania)
- § ***Danaida, Danae, Naiada** sunt teme recurente dintr-o serie căreia îi aparține și **Narcis**. „Mitologic – constată Ion Pogorilovschi – **Narcișii și Danaidele** au în comun elementul acvatic, care, pus în relație cu privirea, oglindește și e oglindit...”* DOINA LEMNY (Franța)
- § *Ion Pogorilovschi propune pentru **Măiastra** lui Brâncuși o altă sursă de inspirație literară, niciodată menționată până la el.* SANDA MILLER (Anglia)
- § *Există, în Ion Pogorilovschi, o interpretare bogată în deschideri, dar istoricește discutabilă, a liricii lui Erza Pound ca punctuală descriere a **Templului Eliberării**.* PAOLA MOLA (Italia)
- § ***A Commentary on the Masterpiece of Brancusi. The Road of the Heroes'Souls** are o substanță genială. De câteva luni o citesc...fiind densă, citesc câte un capitol-două și apoi o las pentru o vreme... PAUL NEAGU (Anglia)*
- § *Să nu întârziți exclusiv asupra românescului (de la Brâncuși până la lirică). Suntem blestemați să fim într-o lume ce pendulează între Occident și Răsărit...Abia apoi ne putem întoarce rodnic la lumea noastră.* CONSTANTIN NOICA
- § *Ion Pogorilovschi – ca și fiul meu spiritual, fără margini ori tocmeli prețuitoare... V. G. PALEOLOG*
- § *...**Sophrosyne or Wisdom of the Earth**, o carte al cărei subiect mă interesează în mod deosebit. Din nefericire am primit-o puțin mai târziu ca să o pot folosi în expoziția mea **Shaping the Beginning. Modern Artists and the Ancient Eastern Mediterranean** de la Atena.* FRIEDRICH TEJA BACH (Austria)

De prisos alte aprecieri, fie ele cât de savant alese.

Teodor Oancă

Nume moldovene de familie (II)

În prima parte a articolului, apărută în numărul precedent al revistei, p. 16-17, am avut în vedere nume de familie moldovene rezultate din cuvinte dialectale, care sunt specifice subdialectului moldovean, precum *bostan*, *ciubotă*, *hulub*, *perjă*, *pleșuv*, *prisăcar*, *vădană* etc.

O categorie aparte de nume de familie specific moldovene sunt și cele care provin de la nume personale masculine sau feminine în cazul genitiv, cu articolul posesiv-genitiv contopit cu antroponimul. O prezentare largă a acestei structuri datorăm lui Al. Graur (*Nume de persoane*, Editura Științifică, București, 1965, p. 130-131). Autorul identifică nume de familie cu această structură, care au rezultat de la numele personal al bărbatului și al femeii, precum și cauzele care au dus la formarea acestor nume.

În cele ce urmează, am în vedere astfel de structuri ale numelor de familie moldovene, urmărite și din punct de vedere statistic.

Numele de familie actual de acest tip provine dintr-un mai vechi raport de filiație:

Ion al Mariei > Ion Almariei

Ana a Mariei > Ana Amariei

Ion al Tomii > Ion Altomii

Ana a Tomii > Ana Atomii

În asemenea cazuri, articolul posesiv-genitiv se justifica, întrucât el corespundea genului numelui personal al copilului. Când *Altomii*, *Atomii* etc. s-au transmis ca nume de familie generațiilor următoare, articolul posesiv-genitiv n-a mai fost totdeauna motivat, ajungându-se la situații de genul *Ion Amariei*, *Ana Altomii* etc. Rezultă de aici că articolul posesiv-genitiv n-a mai funcționat ca în relația primară de filiație când era motivat, ci s-a degramaticalizat. O dovadă în plus o constituie un nume ca *Aapvăloaie*, explicat astfel: soția lui *Pavel* s-a numit *Păvăloaia*, un copil al acesteia s-a numit *Apăvăloaie*, iar cei din generația următoare au articulat încă o dată numele, rezultând *Aapvăloaie*.

În actele vechi de cancelarie sau în diverse catagrafii, raportul de filiație era exprimat în diferite feluri (exemplele sunt excerptate din *Moldova din epoca feudalismului*, vol. II, partea a II-a, *Recensămintele populației Moldovei din anii 1772-1773 și 1774*, Chișinău, 1975): a) printr-un antroponim în cazul genitiv, însoțit de articolul posesiv (*Simion al Nuțului*, *Toader a Vărvării*); b) printr-un antroponim în cazul genitiv articulat cu articol hotărât enclitic (*Ioniță Andruțului*, *Năstase Măriuții*); c) printr-un antroponim în cazul genitiv, precedat de un cuvânt care exprimă gradul de rudenie și care se substituie articolului posesiv (*Grigoraș cumnat Crețului*, *Ion nepot Lucăi*, *Nica sin Mariei*). Rezultă de aici că structura cu articolul posesiv-genitiv aglutinat s-a consolidat mai târziu în Moldova, în secolul al XIX-lea, funcționând ca supranume, care a devenit ulterior nume de familie oficial.

Baza de date antroponimice a României (BDAR), constituită în anul 1994 la Facultatea de Litere a Universității din Craiova, oferă o imagine cuprinzătoare a numelor de familie formate cu articolul posesiv-genitiv aglutinat și a frecvenței acestor nume pe județe (vezi *Dicționar de frecvență a numelor de familie din România (DFNFR)*, vol. 1, A-B, redactor responsabil prof. univ. dr. Teodor Oancă, Editura Universitaria, Craiova, 2003). Marea majoritate a acestor nume de familie provine de la nume personale feminine, articulate cu articolul posesiv-genitiv *a* (invariabil la nivelul limbii comune în subdialectul

moldovean) : *Aanei*, *Acasandrei*, *Acatincăi*, *Acatrinei*, *Afloarei*, *Agafiței*, *Ailenei* etc. Mult mai redus e numărul numelor de familie cu originea în nume feminine provenite de la nume masculine : *Ababei*, *Abiculesei*, *Agavriloaei*, *Aionesei*, *Alionte*, *Alupoaei*, *Amihăesei*, *Avăsiloaie* etc.

În ceea ce privește frecvența acestor nume de familie, se remarcă, după cum e și firesc, procentul mare al persoanelor cu domiciliul stabil în cele opt județe ale Moldovei, raportat la cifra absolută a antroponimului. Am reținut, pentru exemplificare, numele de familie cu cifra absolută mai mare de 500. Au rezultat 68 de unități de nume de familie, care reprezintă 92821 de persoane, din care 73926 (79,64 %) locuiau în 1994 în Moldova. Diferența o constituie persoanele care poartă astfel de nume, dar cu domiciliul în alte județe ale României. Originea acestora este tot moldoveană. Dintre cele 68 de nume de familie, numai 11 prezintă frecvențe mai mari de 2000. Și în cazul acestora se înregistrează un procent foarte apropiat (79,96 %) de cel menționat. Totodată, sunt scoase în evidență cele mai frecvente antroponime-bază din perioada de formare și consolidare a acestor nume de familie.

Întregesc cele spuse mai sus cu lista celor 68 de nume de familie, considerate de origine moldoveană, menționând frecvența absolută a lor, precum și pe cea din Moldova (din 1994, când s-a constituit BDAR), trecută între paranteze.

Aanei 974 (770), Ababei 4532 (3557), Abalașei 699 (637), Acasandrei 1619 (1264), Acatincăi 572 (472), Acatrinei 3769 (3063), Achiței 1381 (1124), Aciobăniței 815 (628), Adăscăliței 1825 (1498), Adochiței 1541 (1198), Adomnicăi 615 (497), Aelenei 766 (556), Afloarei 1644 (1401), Afrăsinei 706 (461), Agafiței 2012 (1601), Agavriloaie 835 (639), Agheorghiesei 569 (519), Ailenei 2049 (1593), Ailincăi 1933 (1577), Aioanei 2864 (2308), Aionesei 628 (481), Airinei 2418 (1944), Alionte 674 (148), Alupeii 783 (684), Alupoaei 631 (516), Alupoae 687 (504), Alupului 581 (467), Amarandei 2455 (1867), Amarie 777 (592), Amariei 5180 (3997), Amarinei 623 (508), Amariței 782 (610), Amariuței 756 (693), Amăriuței 1188 (961), Amihăesei 593 (499), Aniculăesei 539 (428), Apachiței 613 (480), Aparaschivei 1928 (1588), Apăvăloaie 638 (538), Apetrei 6952 (5770), Apetri 1808 (1502), Apetroaei 1255 (1019), Apetroaie 816 (613), Apopei 2533 (2118), Apreutesei 1260 (999), Asaftei 2672 (2118), Asandei 1571 (1181), Asavei 1768 (1413), Asmarandei 914 (793), Asofiei 670 (558), Asoltanei 942 (740), Aștefanei 547 (459), Atănăsoaie 582 (467), Atodiresei 1572 (1242), Atomei 1756 (1404), Atudorei 1074 (896), Avadanei 824 (685), Avarvarei 572 (421), Avasilicăi 535 (456), Avasiloaei 518 (400), Avasiloaie 717 (583), Avădanei 1030 (643), Avădănei 1478 (1297), Avădăni 823 (690), Avărvarei 670 (548), Azamfirei 661 (499), Azoitei 1351 (1024).

Cele 11 nume de familie cu frecvența absolută mai mare de 2000 reprezintă 37436 de persoane, dintre care 29936 se prezentau în 1994 cu domiciliul stabil în Moldova. Semnificativă este distribuția acestora pe cele șase județe din Moldova: Bacău – 3029, Botoșani – 4580, Galați – 654, Iași – 7344, Neamț – 7207, Suceava – 4859, Vrancea – 800, Vaslui – 1463. Observăm că în județele din jumătatea de nord a Moldovei (Botoșani, Iași, Neamț, Suceava) se concentrează 80 % din totalul persoanelor cu numele de familie rezultat prin aglutinarea articolului posesiv-genitiv la numele personale feminine, din eșantionul de 29936 de persoane.

Așadar, această structură antroponimică este specifică Moldovei, dar caracterizează în mai mare măsură Țara de Sus.

Alexandru Mănăstireanu

Vocea manuscrisului de Iorgu Gălățeanu

Printr-o întâmplare norocoasă am primit ca dar de suflet două cărți voluminoase, autor dr. Iorgu Gălățeanu, despre care știam că scrie spornic. M-am oprit prioritar la *Vocea manuscrisului*, roman structurat pe șapte capitole semnificative, marcând etapele importante în prezentarea evenimentelor. Cu nesaț am început lectura captivantă – înfățișând viața silnică, lipsită de orizont a poporului român după înscăunarea la putere a comuniștilor, ca urmare a fraudării grosolane a alegerilor din 19 noiembrie 1946.

Moartea lui Stalin, din martie 1953, cade ca o mare speranță, tocmai atunci când noii stăpâni ridicaseră teroarea la rang de politică de stat. Milițianul și băieții din umbră (securitatea) sunt tot mai abuzivi, întreținând suspiciunea și teroarea. Trei zile de doliu național petru cel care dădărase atât de biserici și devenise criminalul criminalilor. Faptele și aspectele reale cuprind în miezul acțiunii romanului membri ai familiei autorului.

Tatăl, invalid de război din răsărit, este terorizat și exploatat samavolnic ca un adevărat proscris – dușman al regimului. Apare și bunicul patern după ce ispășește o condamnare de 8 ani, iar copiii – recte autorul și frații – se laudă cu acest fapt, după ce află prin ce a trecut proaspătul eliberat, după propriile mărturii. Bunicul este prevenit să nu se manifeste ostil, pentru că va fi imediat rearestat Copilul Ștefan – viitorul autor – mereu în neastâmpăr și mișcare vede tot, înțelege totul perfect și încearcă să-și scoată prietenii să atace bestii cu pietre, pentru că “au turbat bestii și baietii din umbră”. Curând apare din prizonierat tocmai din lagărele siberiene și unchiul Grigore, cu multe și șocante dezvăluiri, fapt ce incită și îndârjește la maximum pe micuțul luptător tot mai dârz, pe măsura maturizării sale. Abia sosit, prizonierul înțelege că “acasă va fi mai greu ca în lagăr și mulți bărbați vor fi loviți de soartă, că aliații ruși se poartă cu românii de parcă ar fi cei mai mari dușmani”. Concluzia firească e că “s-au înmulțit al naibii baietii din umbră” – fii de cătea. Copiii, patru la număr, sunt numai ochi și urechi – ascultând taifasurile de taină ale celor mari, iar cei mari se tem pentru propria lor securitate. Copiii vor să afle noutăți fiindcă “una învățăm la școală și alta vedem și aflăm de la voi”. Unchiul conchide că “fiecare generație cu sacrificiile ei”, sfătuindu-și nepotul să învețe și să ajungă mare. Situația generală din țară e din ce în ce mai gravă pentru că “la întovărășire săracul țăran dă cotă, iar la colectivă va fi și mai jalnic”. Turnatul față de autorități e ca o molimă, iar milițianul slugarnic se poartă și mai abuziv, mai brutal față de această familie de suspecti, mai ales după apariția căpitanului Ion Cartas, încât răbdarea celor vizați e pusă la grea încercare, scoțând în evidență situația explozivă a momentului. Cei mari tac încrâncenându-se lăuntric, iar copiii (Fănel, sub forma cea mai nevinovată, acuză și încearcă să potolească bestia de milițian care prin limbaj și atitudine este personificarea regimului comunist).

Se subliniază demnitatea fostului militar – erou al războiului – în opoziție cu micimea și bătădăria regimului totalitar communist. Copilul, viitorul scriitor, se opune

vehement milițianului, în timp ce mama îl temperează spunându-i “Vrei să ajungă taică-tu la pușcărie din cauza ta?” (p.95).

Discuții semnificative pentru acele timpuri... “ Am tras zăvorul la gură, multe s-au schimbat în rău, sunt tari și răi și nu ies de sub papucul rusului”.

Condamnarea fostului căpitan are la bază “crima de uneltire contra ordinii sociale în virtutea căreia erau obsesiv condamnați toți cei ce s-au împotrivit sau erau bănuți de împotrivire”.

Între căpitan și Fănel e o mare dragoste reciprocă, rugându-l pe tatăl său să-l lase în pace pentru că “așa sunt copiii isteți, nu au astâmpăr, curiozitatea e semnul inteligenței și că peste ani va scrie o carte despre care am discutat”. E o adevărată profetie pe care cel mic atunci a realizat-o în zilele noastre. În 1956, Fănel afirmă categoric: “când voi fi mare poate scriu eu cartea pe care ți-o dorești”.

Când a fost arestat, căpitanului i s-au smuls însemnele de ofițer strigându-i-se “la carceră cu el, acolo e locul trădătorilor”, apoi a fost trimis prin închisori și la Canal, urmărindu-se exterminarea lui fizică. Revenit pe meleaguri bărlădene, se întâlnește cu învățătorul lui Fănel, fostul preot Jordan Lupu, și din discuțiile lor aflăm despre alte personalități locale arestate, recunoscute de subsemnatul ca trăitor în epocă, deși apar cu numele modificate.

Vâlva mare a stârnit în rândul maselor arestarea samavolnică a evreului Grinberg, învinuit pe nedrept că a ascuns aur în closetul gării Bârlad și obligat să coboare pe o scară și să scoată aurul inexistent. Omul rezistă angelic înscenării ce i se face, în timp ce masele alarmate țin partea nevinovatului. Această înscenare diabolică este de o realitate atât de crudă, încât subliniază lipsa de scrupul a regimului totalitar, disprețul față de personalitatea umană. În acest moment de adevărată cumpănă pentru popor, singura sursă de informație credibilă era ascultarea posturilor de radio Vocea Americii și Europa Liberă. E momentul extrem de tensionat al Revoluției maghiare din 1956, înăbușită în sânge pe străzile Budapestei sub șenilele tancurilor sovietice. Evenimentul în sine întărește convingerea că “va începe și la noi, să scăpăm de animalele noastre supuse rusului. E o nenorocire mare la vecini, dare-ar Domnul să-i răstoarne, doar așa va începe și la noi” (p.150). În discuțiile pe care le are cu membrii familiei, căpitanul se întreabă “la ce mi-au folosit avansările și decorațiile obținute pe câmpul de luptă, conchizând lapidar: *comunismul mi-a distrus cariera, familia și viitorul.*” Opiniile căpitanului sunt elocvente prevenindu-i pe apropiați să fie prudenți, îndârjiți, să nu uite cine sunt, că regimul imbecilizează tineretul obligându-l să învețe limba cuceritorului în detrimentul limbilor occidentale. Căpitanul relatează că scrisorile trimise de el familiei și cele primite de la familie erau cenzurate, că la timpul respectiv va strânge totul la un loc alcătuid un dosar manuscris din care Fănel va scrie cartea promisă. Mergând la bunicii de la țară, Fănel culege și impresii directe de la oamniul locului, vede pe viu mersul lucrurilor, temerile și

durerile oamenilor, înregistrează cu fidelitate totul și trăiește aproape de cei mulți nedreptățiți și fără un orizont salavator. Dacă la întovărire țaranul mai avea pământul și o parte din recoltă, *același țaran nu mai are nimic la colectivă*, caci statul e proprietar. Lumea e disperată, unii tineri vor să ia calea codrului, mereu vorbesc și-i înjură pe comuniștii de la putere în frunte cu Dej și Petru Groza. Succedarea lui Ceaușescu în scaunul lui Dej, nu va schimba nimic pentru că nu e vorba de om, ci *că sistemul pe care îl reprezintă este ucigător pentru nație*. Comuniștii jubilează în 1962 că au încheiat colectivizarea, dar în rândul țăranilor “e jale mare, în câțiva ani s-a schimbat totul”.

Pe bunicul l-au închis din nou trei ani, luându-i întreaga avere la colectiv. Observator atent, Fănel mărturisește că de pe acum adună material pentru *Vocea manuscrisului*. Are material bogat despre miile de arestați și strămutați în Bărăgan. Tineretul pleacă în masă la oraș, impulsionând industria, astfel urmând distrugerea sistematică a satelor românești. În epoca de aur mult trâmbitată, caldarâmul străzilor e bătătorit de tartorii roșii, secera și ciocanul se afundă în sânge, sărăcia, teama, frigul și foamea predomină în casele oamenilor, “nimeni nu avea încredere în nimeni, sistemul diabolic se baza pe represiuni și nelegiuiri”.

În 1977 s-au răzvrătit minerii din Valea Jiului, în 1987 muncitorii brașoveni au ieșit în stradă manifestând viguros și au fost reduși la tăcere prin mijloace tipic comuniste, dar evenimentele se derulau spre renașterea națională. Timișoara declanșează revolta care a dus la acel 22 decembrie 1989 cu fuga dictatorului, executarea lui la 25 decembrie, urmată de primul Crăciun liber. Televiziunea transmite în direct revoluția română (citește lovitură de stat), euforia continuă și pe acest fundal general se instalează noua conducere ce-și justifică puterea, sacrificând peste 1000 de vieți tinere. Apar multiple manifestații ce ridică unele semne de întrebare privind manipularea maselor.

Și în urbea noastră lumea se mișcă, iar Fănel, medic cu prestanță, intră voluntar în miezul ridicării ce urma să ducă la schimbare, dar cele ce se petrec la fața locului îi trezesc suspiciunea că tot cei ce au fost ieri în fruntea bucatelor își vor partea leului, datorită fenomenului de accentuat camelonism politic.

Medicul Fănel Gheorghită nu a mai mers de două zile la Primărie, și-a dat jos banderola fiindcă s-a lămurit de jocul politic al revoluționarilor de birou, iar 'năuntru' său îi dictează: „dă cârpa jos, (banderola), las-o acasă într-un sertar pentru a-ți aminti când vrei de vremurile păcălelii și poate vei povesti la urmași despre sentimentele trăite, dezamagirea culeasă în nopțile loviturii de stat”.

Avem menirea noastră să ne refugiem în scris. Adună documente, adună voci de la români și hai să concepem *Vocea manuscrisului*. Discuțiile dintre autor și căpitan converg spre judecați de valoare, în urma cărora apar unele indicii ce vizează evoluția postdecembristă a României. Monarhia ar

salva România, dar tot comuniștii conduc și rusul dirijează toată operațiunea. Nici peste douăzeci de ani nu vom scăpa de molima roșie, că Iliescu, Roman, Voican Voiculescu și ceilalți și-au bătut joc de națiune. Cei ce manifestau în Piața Universității erau etichetați golani, iar Iliescu mulțumește minerilor care au devastat instituțiile statului, săvârșind crime abominabile. Căpitanul Cartas cere nepotului să reliefeze în carte “adevărul dezastruos întreținut de comuniștii de la putere care navighează de la stânga la dreapta și invers, se agață de putere, *făcând politică proastă și afaceri murdare*. Ei, ca politicieni, fac parte din armata dracului”. Cât privește condamnarea comunismului după raportul Comisiei Tismăneanu, evidențiază faptul că nu reiese în totul ce au trăit în anii comunismului, dar “e o mare bucurie pentru România că am asistat la înmormântarea acestui nenorocit regim comunist, care n-a avut rival în întreaga istorie a umanității prin bestialitate și cruzime”.

Sunt semnificative ultimele două întâlniri dintre căpitan și nepotul autor, care scot în evidență deteriorarea stării de sănătate fizică a eroului, în opoziție cu starea psihică și mentală a celui care are mulțumirea că, prin *Vocea manuscrisului* i se dă dreptate pentru activitatea mobilizatoare a conștiinței cetățenilor țării.

Nu pot să nu remarc adevăratul cult al autorului pentru îndrăgitul erou, semnalând cu mândrie împotrivirea bravă a lui și a celor din familie, semnificând împotrivirea maselor populare.

Concluzia finală a autorului se încadrează în mesajul pe care îl transmite cititorului: “Pe omul ăsta, pe unchiul, ca pe mulți alții de la început i-a doborât comunismul. Are dreptate, m-a convins, o astfel de ideologie trebuie interzisă pe planetă pentru totdeauna.”

Ca păreri personale pot afirma că:

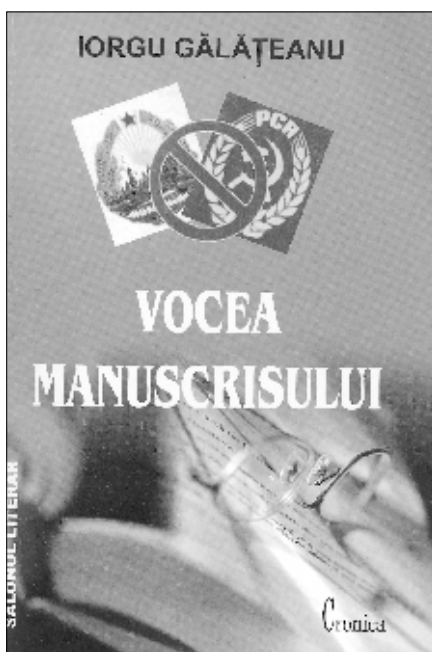
Autorul e un luptător încă de mic copil când vroia să tragă cu praștia în opresorii odioși și continuând să atace comunismul prin scrisul clar, orientat contra regimului totalitar, pentru ca generațiile ce vor urma să nu mai îngăduie o asemenea monstruoasă orânduire.

Autorul e un maestru narator, înregistrând fidel idei, fapte, sentimente și atitudini ale unor oameni pe care îi prezintă pe parcursul anilor.

E un adevărat pictor al mulțimilor în mișcare – semnificative fiind manifestarea de simpatie pentru evreul Grinberg în situația umilitoare în care este înfățișat și mai ales mișcările și frământările din momentul 22 decembrie 1989, atât în plan general cât și în plan local în urbea noastră.

Mănuiește magistral dialogul, evidențiind felul specific de exprimare a fiecărui personaj din cuprinsul întregului roman.

Autorul se dovedește un adevărat patriot ca mod de manifestare cetățenească, care știe că are o nobilă misiune de îndeplinit – aceea de a ține trează conștiința maselor de cetățeni, care îi vor citi scrisul și-i vor prețui mesajul de om al cetății.

Ion Popescu-Sireteanu

Pătrăuții Sucevei

Inginerul doctor Nicolai George Turtureanu a publicat, la Editura *Pro Plumb* din Bacău, în 2007, monografia comunei Pătrăuți, 182 p. Cartea este prefatăată de prof. univ. dr. ing. Vasile G. Puiu și un *Cuvânt înainte* semnat de autor.

Capitolul care deschide lucrarea este intitulat *Așezarea și geografia comunei Pătrăuți*. Remarcabil este faptul că autorul prezintă în acest capitol toponimia comunei Pătrăuți, cu descrieri mai detaliate pentru unele nume de locuri. Sunt prezentate și două entopice (nume comune de locuri): *bâlc* "izvor sau ochi de mare" și *sfârlaci* "pârâuașe mici, numite de pătrăuceni *sfârlaci*".

Satul vechi a fost așezat în *Săliște*, pe locul numit *La Soci*, pe malul pârâului Pătrăuceana, între șoseaua națională și râul Suceava și ar fi un sat foarte vechi. Un document de la Alexandru cel Bun prezintă satul ca existent, întărit lui Vlad Adiș în 1430-1431 (*Documente Romaniae Historica. A, Moldova*, I, p. 145). Numele satului ar veni, după unii, de la un transilvănean *Petru al Uții* așezat aici, dar este mai sigură explicarea acestui nume prin numele *Pătru*, al cărui diminutiv (hipocoristic) este *Pătruț*, devenit *Pătrăuț*, sau poate că acest hipocoristic se explică prin numele *Pătrău* cu suf. -uț.

Satul este așezat în *Cotul Mănăstirii*.

Întrucât istoria satului este strâns legată de istoria mănăstirii, autorul spune că se va referi și "va reproduce textul din lucrarea lui Costea (Hostiuc) Erast, *Istoria fostei mănăstiri de maici din Pătrăuți pe Suceava*". Piatra de temelie a mănăstirii cu hramul sfintei cruci s-a pus în 13 iunie 1487 și se pare că acea ctitorie a fost gândită ca un spital pentru cei răniți în luptă.

Mănăstirea a fost înzestrată cu satele Pătrăuți și Mihoveni, cu veșminte, cărți și vase necesare cultului divin. Împrejurări grele au dus la ruina și pustiirea mănăstirii timp de un secol și jumătate. În acest timp, mănăstirile Sf. Ilie din Suceava și Dragomirna, precum și unii săteni își însușesc părți din proprietățile acestei mănăstiri. Reținem că mănăstirea a fost reînființată în 1711. Ocupația austriacă duce la secularizarea averilor mănăstirii și la desființarea mai multor mănăstiri și a schiturilor. Pământurile acestei mănăstiri vor intra în constituirea Fondului Religional al Bucovinei.

Preotul Constantin Morariu prezintă starea și relațiile locuitorilor din Pătrăuți, cu exemple negative mai ales în educație și în comportamentul părinților față de copiii lor. Robiți de cârciumarii evrei, oamenii uitau de Dumnezeu, de Biserică și de omenie.

Rolul preotului Constantin Morariu a fost cu atât mai însemnat, cu cât el era un exemplu în toate.

Sunt prezentați, în continuare, clopotarii din neamul Fogoraș, ultimul fiind Vasile, cel care a turnat în atelierul său un clopot de 100 de ocale vechi. El a fost în trei rânduri primar în Pătrăuți și moare în 1909.

Autorul prezintă frământările din sat, intrigile negustorilor evrei, amenințările cu moartea primite de preotul Constantin Morariu, prin scrisori sau prin alte mijloace.

În continuare, este prezentată *Școala din Pătrăuți*, cu rolul ei în viața satului.

După recensământul organizat de către generalul Spleny, în Bucovina erau 11.099 familii de români, 1112 familii de huțani, 1261 familii de ruteni, 58 familii de armeni, 526 familii de evrei și 234 familii de țigani. Un mare număr de ardeleni vin în Bucovina și se așază în numeroase localități. După încorporarea Bucovinei în Galiția, numărul rutenilor și al evreilor sosiți în această parte a țării a crescut foarte mult.

Se formează mai multe colonii germane. Crește în continuare numărul evreilor care deschideau cârciumi, câte două-trei, în fiecare sat.

În Pătrăuți, învățământul a început în 1860. Primul învățător a fost Grigore Botezat, în casa căruia se și făceau lecțiile, în limba română. Spre sfârșitul secolului al XIX-lea, se cerea ca în Pătrăuți să se introducă "limba rusească" în școală (vezi p. 107-109). Locuitorii au protestat. În 1864 s-a construit un local de școală din lemn, iar în 1890 unul din cărămidă. Se învăța în română, cu un număr de ore în limba germană. Toate documentele scrise în școala din Pătrăuți erau în limba română, în ciuda opoziției șefilor de la Suceava și Cernăuți. Se insistă din nou să se introducă "limba rusească" (p. 112, p. 113-114).

La începutul anului școlar 1906-1907, sunt numiți la școala din Pătrăuți învățătorii Eudoxiu Cantemir și soția sa, Natalia Cantemir. Inspectorul de sector a vizitat școala și a scris în raportul său că "școala din Pătrăuți e una din cele mai bune școli din ținutul Suceava".

În anul 1911, au fost introduse în activitatea învățătorilor șezătorile școlare.

La sărbătorirea unui secol de la deschiderea școlii din Pătrăuți, prof. dr. Ioan Puiu a vorbit despre primul învățător al satului, Grigore Botezat, mort de tânăr. Nicolae Turtureanu a vorbit despre activitățile culturale desfășurate de tinerii școlii și de bucuria cu care erau primite programele cultural-artistice prezentate de ei.

Școala din Pătrăuți a dat o seamă de absolvenți valoroși, care s-au remarcat în deosebite activități științifice, culturale și tehnice. Sunt amintiți Leca Morariu și Traian Cantemir.

În continuare, se vorbește despre activitatea căminului cultural, a bibliotecii comunale, de Societatea "Viitorul", de Societatea "Arcașul", înființată în 1905.

Am înțeles că scrierea *Pătrăuții Sucevei* de Nicolae Turtureanu, pe care o prezentăm aici, este doar schița unei viitoare monografii a acestei importante comune din jud. Suceava. Fără îndoială că se va vorbi, în cartea la care ne gândim, despre graiul local și cuvintele specifice locului, vor fi înregistrate numele de familii și porecelele, se va vorbi despre viața spirituală și despre credințele populare, despre ocupațiile locuitorilor, despre prezența ucrainenilor și se va preciza când și în ce condiții s-au stabilit acolo. Ne interesează personalitățile satului, inclusiv date din viața și activitatea lui Nicolae Turtureanu, care a făcut un mare efort să ne dea lucrarea de față, interesantă din multe puncte de vedere.

Alexandra Florea

Metri moderni

Am zărit lumină...

Marin Sorescu

- I Am zărit lumină pe pământ,
v v⁻³ v⁻⁵v vv⁻⁹ (9)
- II Și m-a născut și eu
vvv⁻⁴ -⁵ -⁶ (6)
- III Să văd ce mai faceți.
v⁻² -³v -⁵v (9)
- IV Sănătoși? Voinici?
vv⁻³ / v⁻⁵ (5)
- V Cum o mai duceți cu fericirea?
⁻¹ vv⁻⁴v vvv⁻⁹v (10)
- VI Mulțumesc, nu-mi răspundeți.
vv⁻³ / -⁴v⁻⁶v (7)
- VII Nu am timp de răspunsuri,
⁻¹v³- vv⁻⁶v (7)
- VIII Abia dacă am timp să pun întrebări.
v⁻² vv⁻⁵ -⁶ v⁻⁷ vv⁻¹¹ (11)
- IX Dar îmi place aici.
vv⁻³v v⁻⁶ (6)
- X E cald, e frumos,
v⁻² / vv⁻⁵ (5)
- XI Și atâta lumină încât
vv⁻³v v⁻⁶v v⁻⁹ (9)
- XII Crește iarba.
⁻¹v -³v (4)
- XIII Iar fata aceea, iată,
v⁻²v v⁻⁵v / -⁷v (8)
- XIV Se uită la mine cu sufletul...
v⁻²v v⁻⁵v v⁻⁸vv (10)
- XV Nu dragă, nu te deranja să mă iubești
⁻¹ -²v / -⁴ vvv⁻⁸ vvv⁻¹² (12)
- XVI O cafea neagră voi servi totuși.
vv⁻³ -⁴v vv⁻⁸ / -⁹v (10)
- XVII Din mâna ta.
v⁻²v⁻⁴ (4)
- XVIII Îmi place că tu știi s-o faci
v⁻²v v⁻⁵ -⁶v⁻⁸ (8)
- XIX Amară.
v⁻²v (3)

Atunci când analizăm o poezie modernă, indiferent de abordarea adoptată, trebuie să acordăm o sporită atenție nenumăratelor caracteristici care singularizează lirica modernă. Din punct de vedere prozodic, de exemplu, ingambamentul e un procedeu specific poeziei secolului XX, iar în poezia propusă, *Am zărit lumină...* de Marin Sorescu, acest procedeu este folosit de două ori. Poezia face parte din volumul *Ceramică*, publicat în 1979, și este fundamental modernă prin maniera poetică în care autorul alege să trateze (sumar) câteva subiecte filozofice. Deși stilul aparent degajat poate înșela cititorul neavizat, dincolo de sensul prim

al frazelor, lectorul inițiat detectează sensul metaforic profund, adeseori de un tragism mascat.

Tema poezie este timpul, fapt subliniat din punct de vedere metric prin folosirea, în versul VIII, a unei silabe independente accentuate pentru reliefaarea acestui cuvânt, deși prin aceasta se ajunge la o perturbare ritmică. Se poate observa o anumită ciclicitate în ceea ce privește viziunea poetică, un ritm ternar al vieții: naștere-comunicare/cunoaștere-dragoste/ deziluzie, toate sunt guvernate de o anumită grabă, senzație obținută prin folosirea silabelor independente accentuate și a numeroșilor amfibrahi. Bineînțeles, ca majorității poeziilor moderne, și acestea îi lipsește un ritm bine definit, dar secvențial, anumite structuri relevă stări poetice clare. De exemplu, structurile *Nu am timp* (- v -) și *Amară* (v - v) din versurile VII și respectiv XIX, ambelor corespunzându-le un amfamacru, respectiv un amfibrah, exprimă un cinism rece, un sentimente cu adevărat amar al existenței, cauzat de o luciditate excesivă sau de conștiința propriei singurătăți.

Eul liric „există” ambivalent, între reflexia gravă, filozofică asupra existenței, de tipul *Abia dacă am timp să pun întrebări* și viziunea pozitivistă de tipul *Îmi place aici, / E cald, e frumos / Și atâta lumină încât / Crește iarba*. De fapt, tocmai această scindare, specific modernă, cauzează deziluzia individului închis într-un cerc prea strâmt (Nu am timp - v -). Această polaritate poate fi observată și dacă privim comparativ ocaziile în care autorul a folosit ingambamentul (versurile XI și XII, respectiv XVIII și XIX). Procedeu specific modern, după cum menționam și mai sus, aici ingambamentul relevă două viziuni diametral opuse: una bucolică, în care frumusețea lumii este izbitoare, cealaltă resemnată, în care este incorporat sentimentul tragic al existenței.

Iluzia iubirii nu reușește să eludeze luciditatea omului singuratic, care cu lejeritatea celui ce nu are nimic de pierdut, acceptă evidența: *nu te deranja să mă iubești*, deși observă deschiderea către sentiment: *fata aceea / se uită la mine cu sufletul...* Singura alternativă este singurătatea, exprimată în ultimul vers, cheie a poeziei.

C. Dimoftache Zeletin Doctorul Alexandru Brăescu. Contribuții documentare Ediția Congresului 2009	SEMNAL Este un studiu de iatroistoriografie consacrat unei figuri de mare însemnătate a medicinei românești, dr. Alexandru Brăescu, psihiatru de prestigiu în lumea medicală și intelectuală a vremii, unul din primii europeniști din România, intelectual de cultură engleză – o raritate pe atunci – și franceză, cel dintâi profesor de psihiatrie al Facultății de Medicină din Iași și creator al Socolei.

Constantin Mănuță

Poezia harului incendiar

Ilustrul pedagog și scriitor Vasile Fetescu s-a născut la 23 decembrie 1929 în localitatea Dorobanți, comuna Nicșeni, județul Botoșani. A urmat cursurile școlii primare din satul natal, apoi Școala Normală „Alexandru Vlahuță” din Șendriceni – Dorohoi. În anul 1950 obține Diploma de învățător, pe baza căreia se înscrie la examenul de admitere în învățământul superior.

Urmând cursurile Facultății de Filosofie – specializarea Psihologie, își ia licența universitară în anul 1955.

Vasile Fetescu a desfășurat o bogată activitate didactică și pedagogică. Între 1955-1962 a fost profesor și director la Școala generală nr. 2, profesor și director adjunct la Complexul Școlar Bârlad și mai apoi director al liceului „Gh. Roșca Codreanu” din același oraș. Din 1962 a fost numit director al liceului „C. Negruzzi” din Iași, apoi din 1966 director al Liceului Pedagogic din Iași, până în 1971, prima perioadă, și 1990-1992 cea de-a doua perioadă.

În decursul acestor ani, pe lângă activitatea didactică strălucită, a scris studii și cercetări psihopedagogice apreciate în epocă de specialiști în domeniu și folositoare cadrelor didactice din învățământul preuniversitar, dintre care am enumera: *Preocupări pedagogice: studii și cercetări psihopedagogice*, Imprimeria B.C.U. Iași, 1982; aceeași carte, ediția a II-a (îmbogățită), Ed. „Spiru Haret”, Iași, 1995; *Educator adevărat: proză scurtă*, Editura PIM, Iași, 2005; *Lumina educației: microantologie de texte pedagogice*, cu o postfață de academicianul Al. Zub, Editura PIM, Iași, 2005; aceeași lucrare, ediția a II-a, revizuită și îmbogățită, 2007.

Cărțile *Parfum de spini*, Editura PIM, Iași, 2005, *Stropi de înțelepciune*, Editura PIM, Iași, 2005 și *Gânduri diamantine*, Editura PIM, Iași, 2008, cuprind proză scurtă, aforisme, cugetări, gânduri.

Ultima carte citată beneficiază de o impecabilă și pertinentă postfață semnată de filosoful Marinică Popescu.

Volume precum *Flori târzii*, Editura Cutia Pandorei, Vaslui, 2002; *Toamnă la Copou*, Ed. PIM, Iași, 2005; *Acorduri pe strune de suflet*, Ed. PIM, Iași, 2007, au structură mixtă de proză, poeme în proză, versuri și aforisme.

Scriitorul însuși consideră că noul volum de poezie apărut recent, *Poeme pentru veșnicie*, este cea de-a treia carte a sa de poezie, după *Trompeta cu surdină* și *Cântecul lebedei*. Volumul *Poeme pentru veșnicie* este organizat pe șapte secțiuni poetice: *Măria sa, poezia*, *Viața înveșmântată în poezie*, *Poezia timpului*, *Lirica speranțelor*, *Universul poemelor*, *Creația poetică*, *Poeme în unghi ascuțit*.

Temele și motivele poetice abordate sunt eterne și universale: trecerea ireversibilă a timpului (*fugit irreparabile tempus*), în ipostaza colocvială, monologică a eului poetic cu sine însuși, soarta schimbătoare (*fortuna labilis*), trăiește-ți clipa (*carpe diem*), cunoașterea, moartea, rolul poetului și al poeziei în societate, iubirea, natura.

Dacă facem o aruncătură de ochi repede peste subtitlurile volumului, observăm că poetul aduce un ardent elogiu poeziei (*Măria sa, poezia*), corporalității ei (*Viața înveșmântată în poezie*), timpului poetic și creației poetice, astfel încât toată substanța acestui volum se vrea a fi o adevărată *artă poetică*. Așa după cum afirmam și în prefața la volumul *Cântecul lebedei*, poetul Vasile Fetescu reprezintă un adevărat fenomen liric, scrie cu o surprinzătoare vitalitate adolescentină și, dacă l-am parafraza pe Lucian Blaga: „Poetul scoate cuvintele din starea lor naturală și le aduce în starea de grație” – poetul trăiește febril o astfel de ipostază, într-o zodie benefică, pragmatică și axiologică, metalimbajul poetic fiind mereu în stare de vis.

„Opera de artă este un trădător periculos al autorului chiar dacă el nu vrea asta”, afirma T.S. Eliot, și Vasile Fetescu, fără a-i desluși semnele înfățișării fizice, se descoperă în totalitate prin cărțile sale.

Convins de forța *kalokagathonului* grecesc, posesor al idealurilor kantiene de Bine, Frumos și Adevăr, stil simplu, clar și reflexiv, poetul crede în cele două surori gemene: poezia și filosofia, dar am adăuga și pe a treia – pedagogia, intuind ca și Fr. Schlegel că „poezia și filosofia trebuie să se reunească”: „poezia / și filosofia / sunt surori / îngemănate” (*Surori îngemănate*).

Căutând *catharsisul* în eul său poetic, lumea, omul în general purificat prin creație și contemplație va supralicita conceptul artei ca *mimesis* într-un consens al răsfrângerii și reflexivității imaginare a universului.

„Poezia este o răsfrângere a eului gânditor și imaginației asupra lumii” (Platon).

Triada trecut-prezent-viitor este în atenția sa într-un testament literar „pentru cititorii / de azi / și pentru cei ce / au să vie” (*Ziditor de poezie*). Poezia se scrie singură, afirmă poetul imaginându-și că s-a molipsit de „boala poeziei / fără de leac”, frizând ludicul, „gâlceava” dintre speciile lirice sau chiar dintre astre.

Traversând o existență furtunoasă cu suișuri și coborâșuri, poetul cântă viața dintr-o „strămătură de cuget”, cu toate ipostazele ei: copilăria, adolescența, tinerețea, maturitatea și senectutea. Revenind la sintagma de „viață frumoasă” crede că ea este „frumoasă doar în poezie”, meditând îndelung la trecerea inexorabilă a timpului. Scrie cu har incendiar, hălăduind „fără țintă / printre aștrii gânditori / cu inima atârnată / de oiștea de la Carul Mare” (*Neșansă*). Convins fiind că ideile și simțirile sale vor contribui la înălțarea Catedralei sufletului său, lui Vasile Fetescu îi place viața pe care o trăiește în sânul mamei naturi privind telescopic astrele, cu ochi de ierburi și suflet de copil, îmbătat inegalabil de parfumul florilor de tei (poetul fiind, de altfel, un locuitor al Copoului din Iași!) pe care îl primește în dar în fiecare an în luna mai : „M-a îmbătat, în somn, / parfumul florilor de tei (...) / pe care Natura / mi-l oferă / an de an, / la mijloc de Cireșar” (*Parfum de tei*).

Teiul, copacul drag altădată lui Mihai Eminescu, este martorul sincer care-i străjuiește odaia de scris, iar timpul și vântul cos „în poeme filigranate, / parfumate” armonia versurilor sale (*Poeme parfumate*).

Nu rareori poetul se întoarce în timpul mitic ca un supervizor și simbol al condiției umane, efemere, păstrător și transmizător ale celor trei coduri: etic, estetic și filosofic, nebănuit alchimist și hermeneut al fragilității perisabile, în starea gravitațională a astrilor.

Preferă să-și numere doar primăverile dezavuând fastul toamnelor-prințese: „Eu prefer / să-mi număr / doar primăverile” (*Preferință*).

Ideea tonică, plină de vitalitate a poeziei este prefigurată de optimismul omului Vasile Fetescu, la a cărui nuntă cosmică nu a căzut o stea, și care nu se resemnează fatalist, ca ciobanul moldovean din *Miorița*, ci din contra, universul tot s-a bucurat de un astfel de spectacol liric: „Sunt fericit/ și încântat / că la nunta mea / întregul univers / s-a distrat” (*La nunta mea*).

Ideea de educație este convertită liric cel puțin în două poezii, *Magnifica diplomă* și *Educație*, ochiul magic al educatorului recompune alfabetul vieții, literele semnificative (a, b, c, d, e), înscrise de educatori, de părinți, „pe DIPLOMA, / magnific intitulată, / cei șapte ani de-acasă” (*Magnifica diplomă*).

→ „Omnia mea mecum porto” este proverbul care-i poate schița portretul fizic și liric al scriitorului și pedagogului Vasile Fetescu, căruia nu întotdeauna ataraxia sau starea apolinică îi conferă un plus de lejeritate terestră, ci dionisiacul îl împinge într-un război total cu sine însuși: „Am fost / într-un aprig și neconținut / război / cu mine însumi” (*Împăcare*).

Un perpetuu visător condamnat „la veghe / nocturnă” (*Visător*), „pescuitor de stele”, cum, de altfel, se autointitulează, rostuind parabolic cuvintele, inclusiv pe cel care privește globalizarea (*Cuvinte (ne)rostuite*), purtându-și umbra („Orice om / se naște cu umbra lui”), convins de faptul că „Lacrimile sunt roua / sufletului îndurerat” (*Lacrimi*), Vasile Fetescu, convins de „pulverizarea deschiderii operei” (Umberto Eco), ne lasă pagini scrise de o delicată și sensibilă stare lirică.

Acordăm posibilitatea cititorului de a se convinge de aserțiunea noastră, oferindu-i în final poeziile *Poate* și *Prea curând*.

POATE...

Poate că Luna nu va uita
să răsară
ca să risipească noaptea
din sufletul meu.

Poate că Soarele
îmi va lumina
calea
pentru a străbate încetșosatul prezent
și tenebrele viitorului
nenăscut.

Poate că din înțelepciune
și străluminare
o lume mai bună
se va naște
pentru copiii și nepoții
care bat la poarta timpului
ce va să vină.

Poate...

PREA CURÂND

Prea curând mi s-au frânt
aripile,

Prea curând mi s-au cernit
muzele,

Prea curând m-au abandonat
îngerii,

Prea curând steaua-mi ocrotitoare
a rămas agățată doar într-un
fir de păianjen
astral,

Prea curând îmi răsare soarele
din spate,

Prea curând mi se arată
în vis

drumul spre eternitate,

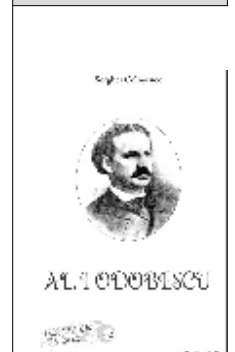
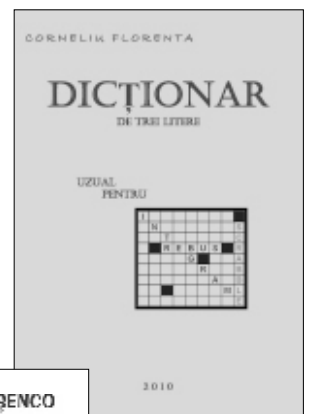
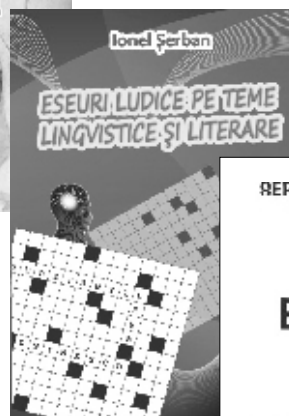
Prea curând...

Cărți apărute sub egida „Academiei Bârlădene”, la Editura „Sfera”:

1. G. Tutoveanu, *Albastru*, Poezii alese, Ediție alcătuită de Mircea și Sergiu Coloșenco, cu bibliografie de Al. Tutoveanu și C. D. Zeletin, 2003.
2. C. D. Zeletin, *Scânteind ca Sirius...*, 2004.
3. Constantin Parfene, *Caleidoscop memorialistic-epistolar*, vol. I, 2004.
4. A. Vlahuță, *Iubire*, versuri și proză, Antologie și prefață de Mircea și Sergiu Coloșenco, 2004.
5. C. D. Zeletin, *Nu-i mai ajunge sufletului...*, Poezii, 2005.
6. Roxana Galan, *D'ale dăscălimii*, 2005.
7. C. D. Zeletin, *Amar de vreme*, Ediția a II-a, 2006.
8. Constantin Parfene, *Caleidoscop memorialistic-epistolar*, vol. II, 2006.
9. Dumitru Nedelea, *Pelerinaj printre orologii*, vol. II, 2007.
10. G. G. Ursu, *Scrieri literare*, Prefață și antologie de Mircea și Sergiu Coloșenco, 2008.
11. Vasile Turculescu, *Eseuri „Academice”*, Antologie și prefață de Serghei Coloșenco, 2008.
12. Traian Nicola, *Constantin Th. Moroșanu (1880-1968)*, 2008.
13. „Florile dalbe”, revistă literară, ediție anastatică (1919), ediție inițiată și coordonată de Elena Monu, 2009.
14. Cristian Bogdan Hotnoga, *Templul păgânilor*, roman, 2010.
15. C. D. Zeletin, *75*, Omagiul Academiei Bârlădene Președintelui ei de onoare, Ediție alcătuită de Prof. Elena Monu, 2010.
16. Serghei Coloșenco, *Enigme*, 2010.
17. George Irava, *Studii de literatură română contemporană*, vol. II, 2010.

Autori bârlădeni prezenți în cadrul „Zilelor Culturale ale Bârladului” – 15-23 mai 2010:

George Irava: *Studii de literatură română contemporană*, Serghei Coloșenco: *Hortensia Papadat-Bengescu, Al.I. Odobescu, Enigme*, Ionel Șerban: *Eseuri ludice pe teme lingvistice și literare*, Corneliu Florența: *Dicționar de 3 litere, uzual, pentru rebus-integrame-scrabble*.

Petruș Andrei

„Fii tu senină seară. Împrăstie lumină”

Grațioasa și delicata Eliza Artene debutează în poezie cu elegantul volum „Firul de iederă” (Editura „PIM”, Iași, decembrie, 2009), pe care îl lecturez cu plăcută surprindere.

Conform „Dicționarului de simboluri” (Editura „Artemis”, București, 1994) iedera este „Una din podoabele obișnuite ale lui Dionysos; verde în orice anotimp, ea simbolizează permanența dorinței; iedera a devenit un simbol feminin, revelând nevoia de protecție”: „Poate.../ Poate sunt un fir de iederă.../ Ești zidul pe care mă tot ridic...” îi mărturisește, cu delicatețe, celui iubit sensibila poetă într-una din confesiunile sale lirice, „Cresc în jurul ființei tale/ Zvârcolindu-mi tot verdele,/ înfrumusețându-ți clipa./ respir verde-amar,/ iubirea-mi curge trist/ pe umerii tăi,/ pe pleoapele tale închise...” (pag. 69).

Tânăra poetă urmărește liniile din mâna destinului, divulgând „primele iubiri” care au înmugurit sub lumina solară: „Împlinite sau rămase în stadiu de dorință/ vis, iubirile sunt un subiect fascinant în viața unui om”, afirmă, cu o dezarmantă sinceritate, poeta într-un „Cuvânt către cititor”, subintitulat „Contabilitate... și iubire”.

Eliza Artene asistă cu uimire la tainele ce le-ntâlnește în calea sa „în flori, în ochi, pe buze sau morminte” (L. Blaga) și privind în jur, în propriul suflet și-n sufletul pereche, scrie povestea ei de dragoste în versuri de factură „transmodernă” (Theodor Codreanu), convinsă fiind că „unde în adâncul viselor noastre/ Există altarul fericirii”.

În ideal și în iubit sau în iubitul ideal își află „Echilibrul”, reazem, izvor de inspirație: „Te-aș fi putut crea/ să îmi poți fi/ și crez și tresărire zi de zi,/ de nu erai cer ochilor mei/ și viață părții ucise din mine” (pag. 46).

Deslușim oarecari ecouri, destul de vagi, din Sorescu: o undă de umor, un vârf sclipitor de ironie: „e tăcere în larma de gânduri/ și-a început iar să ningă funingine/ e semn că vecinul/ mai are lemne”; (...) „și dacă nu-s atentă/ pierd sigur taxiul/ spre drumul către alaltăieri...” (pag. 54).

„Îmi număr clipele/ și gândurile îmi ies lipsă (...) Încă... un rând de brațe,/ doar pentru îmbrățișări!/ Garson, se-neacă amarul cu-nghetată?” („Tablou”, pag. 65); „Ce bine că ești, ce mirare că sunt!”, spunea Nichita Stănescu într-un „Cântec”. Eliza Artene culege flori pe-aceeași cale: „Eu sunt un semn de mirare (...) Tu ești

linia de dialog (...) Noi suntem puncte de suspensie” (pag. 24).

Poeta este conștientă că talentul nu-i suficient pentru creație, că „slova de foc” trebuie să se mărite cu „slova făurită” (T. Arghezi): „Unele versuri mai trebuie/clătite prin ape/adânci spre a străluci” (pag. 58).

Dintre numeroasele teme și motive ale volumului „Firul de iederă” amintim: zborul, dorul, visul, sufletul, cerul, tristetea, labirintul, anotimpurile, tainele, irișii și crinii, iubirea, ploaia, tăcerea ca dialog între îndrăgostiți din care izbucnește un cântec sau un zbor de pasăre ori de gând... Un astfel de cântec este poemul „Am fost”, o poveste de iubire peste spațiu și timp sau o lamentație despre iluziile pierdute: „Am fost cândva/ într-un zbor de pasăre/ spre nemărginirile albastre./ cântam cu norii de ploaie/ un vals al sublimelor visuri ce pier.../ Am fost cândva, într-o clipă:/ fir de nisip în clepsidră eram/ măsurând doar tăceri infinite.../ M-am întors fără viață/ într-o lume de ger/ cu-ale ei porți închise...” (pag. 21).

Poezia Elizei Artene este una mai mult cerebrală decât sentimentală, este elevată, elegantă, eminescian „strai de purpură și aur peste țărâna cea grea”.

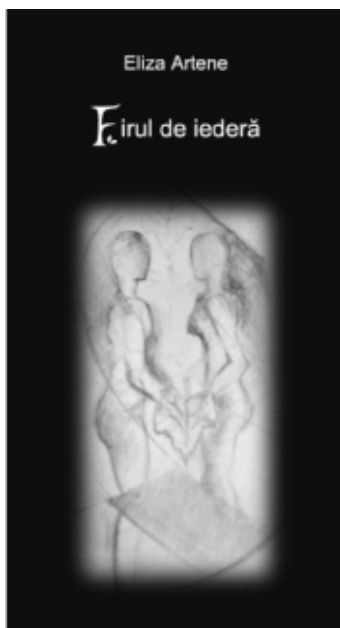
În poezia sa, decembrie nu ninge bacovian, ci plouă: „E seară și-i decembrie și plouă”. Un „cer de noiembrie cu apus arămiu” și cu păsări ce „cântă-n cuib” îi dezvăluie: „minuni ale naturii nicipând deslușite”. Între sufletul poetei și un „Decembrie trist” există o comuniune precum aceea a vaselor comunicante.

Îngrijorată de trecerea nemiloasă a timpului („Aproape două anotimpuri/ deja pierdute”), poeta îi propune, egoist, ființei dragi să le oprească, pentru ei, măcar pe cele viitoare.

Ieșirea din labirintul tristeții este posibilă atunci când „Mânzocii” care „îi cutreieră mintea” se transformă în cai, iar unul alb cu aripi și cu corn în frunte vine anume să-i mănânce din palme zahăr candel: „Printre zgomote, știu: vine el/ E calul meu cu libertatea-n plete!”

Nicolae Botezatu, poetul-medic și redactor șef al revistei „Pagini medicale bărlădene”, i se adresează poetei, într-o postfață „Cu prietenie... literară”.

Cu felicitări pentru reușita primului volum, cu urări ca „Firul de iederă” să se înalțe cât mai sus și cu aceeași prietenie și semnatarul acestei cronici.

Prezentare și traducere

Emil Neagu

APATHY GEZA (Apati G.)

Poet brașovean de limbă maghiară, s-a născut la 17 august 1943 și a dispărut meteoric la 33 de ani, în 1976.

După studii la „Aprily” și la Universitatea din Cluj revine în Brașov. Debutază timpuriu și este bine primit în reviste ca: „Utunk”, „Igaz Szo”, „Korunk”, dar și în „Karpatten Rundschau”.

Până în octombrie 1976 a fost redactor la „Brassoi Lapok”.

Puținele poeme rămase de la Apathy G. sunt împrăștiate în diverse reviste. Cineva trebuie să le adune.

De memoria lui s-au îngrijit Bencze Mihaly și Jancsik Pal care au tipărit în 1995 (Ed. Fulgur) o antologie a poezilor maghiari din Brașov sub titlul „La umbra Tâmppei” („A Cenk arnyekaban”), dar și în „Caiete brașovene” („Brossoi Fuzetek” – 1993).

O „pasăre cu clonț de rubin” ne fură mereu.

Hemingway

În spatele tufelor
tigrul veghea peste junglă:
flămând, sângerând, cu vene
uscate,
cu labe întinse-n atac.

Între scânteii verzuilor, ochii
deja întrevăd ofranda
îndârjitului tigru
în saltu-i neașteptat, ucigător.

Hemingway a tras,
Apoi, îngândurat
a golit și romul rămas
în gamelă.
Și cu o prelungă clipă
a-mbătrânit din nou.

Hemingway a țintit.
Prematur, căci tunetul
are recul.
E lungul recul
care cu încă o clipă
încoronează omul.

De toamnă, de primăvară

Vă spun: e toamnă!
de nu mă înșel...
Puteți pune puncte, puncte
la capătul versurilor mele.
E totuși toamnă în Brașov!
Chiar și în mine, cucernic și
unic poet...e toamnă,
că nici un început nu e posibil
în splendoare.
Se tot vestejesc sclipitoare metafore!
Dar iată,
neașteptate ploi torențiale de toamnă:
pe câmpuri, pe versuri...
neașteptat de lungi torențiale,
dureros prevestind cenușul
din versuri.
Ele, ce-n aura lor stelară,

adună lumină
din cea mai adâncă taină,
așa precum primăvara adună
în veșnica-i pensulare.
Mai cred, totuși,
că în taine,
se-ascund tărâmurii de vis.

Îndărătnic (fragment)

Nu știu...și probabil
nici nu e verosimil;
Descoperirea muntelui,
a muntelui meu,
mă doare totuși
pentru că zilnic
mă-ndepărtez de el...
în amintire.

Ieșim mereu din noi
și...deodată
îndărătnic recunosc
că tinerețea,
acest amestec de „a fost odată...”
e nemuritoare,
chiar dacă zilnic,
îngenuncheat o caut.
Învelită-n cuvinte

Așa te vreau: curată!
Cu „sufletul în palmă”
din creștet până-n tălpi!
Curată, într-o primăvară
a iubirii.

Așa mă vreau și eu!
Cu inima în palmă,
Cu gândul meu tânjind
să cuibărească-n gândul tău,
mereu renăscut.

Nu construiesc edificii caduce
dar te-nvelesc în cuvintele mele.
În taină ți-am spus jurământul.
Te rog, deci, împodobește-mă

cu toate cuvintele tale...
pentru că nu sunt numai
ale tale.

Blazat și stresat de cele diurne,
dezvelit de iubire,
gândul mai poate să-nghete.

Și totuși, așa te vreau:
curată din creștet, în tălpi!
Așa te vreau, ca împreună
s-atingem tensiunea înaltă
a vieții,
împotriva zilelor terne.
Apoi,
la capătul drumului,
la capătul capătului,
să descoperim minunata taină,
cuvintele sub care ne-ascundem.
Oricum,
în veci le lăsăm unui om
ce se va naște.

Lucian – Ovidiu Boștiog

Șapte

Înnebunind se naște-n pleoape clipa
E-o depărtare acolo-n oamenii din noi
Tu, măr care-i mușcat din fiul tău și fiica
Celui ce-n șapte zile
Ne-a blestemat la doi
De-atunci duminici curg, tot șapte câte șapte
Deasupra stau tâlharii și prigoaniții toți.
Eu sunt deșertăciunea acestor fructe coapte
Mai reîmparte lumea
Doamne
Mai trage-ne la sorți
Tot șapte câte șapte,
Șapte Adami și șapte Eve
Șapte meri uscați
Lipsiți de seve
Șapte nebuni ce ne pândesc în noapte
Eu nu-s Adam. Eva e moartă.
Șapte,
Șapte!

Adrian Voica**SUB CUPOLA CUVÂNTULUI**

(distihuri)

ANII TINERI

Cerc regăsit memoria îți cere
Dar Timpul tot ridică bariere.

PREȚ

Pe voci distincte ai cântat destul.
Ca amintire ți-a rămas un ghiul.

DUPĂ GRATII

Poetul cu chipiu de gardian
Descuie ușa spre un vast roman.

ASUL DIN MÂNECĂ

De trișezi în Artă
Devii mână-moartă.

EPITAF LA SĂPÂNȚA

Când termini o carte
Treci pe lângă moarte.

LIRA FĂRĂ COARDE

Refăcu din spaime "lira lui Orfeu"
Și de-atunci se crede semizeu.

PASTEL EXPRESIONIST

În vecernii triste
Roșu în batiste...

FATA MORGANA LA ORAȘ

Un sentiment naiv așteaptă-n stație
Parfumul tău și starea ta de grație.

PUMN DE UMBRE

La masa lui, risipă de cuvinte:
Le-aș strânge umbra celor sfinte.

ECOU TRAGIC

Cocoșul – devenit de mult piftie –
Își drege glasul încă pe hârtie.

ÎN ARTĂ

Apare un astru?
E musai dezastru!

MAGIE

Îl ciocănești. Da, e divin cum sună.
O viață ai să-i pregătești o strună.

STUDENT

Tapet strivit cu mucerii de țigară
În peisajul camerei de-o seară...

ADDENDA LA O FABULĂ

De când țintașii vorbeii m-au personificat,
Îmi dau mai des codița-trofeu la curățat.

POEZIE ÎN RELIEF

Trec prin zăpadă numărându-mi pașii:
Silabe ce-și așteaptă ceterașii.

INGRIJORARE

-Da, fiecare secol are o erată
Și o tăcere anesteziată.

NOSTALGIA INCEPUTULUI

Ca un ocean, și limba își vântură nisipul
Să-și modeleze sieși tiparul, arhetipul.

MAMA BUNĂ

Tristețea, ca și bucuria
Înduioșează mult hârtia.

Rafael – Tudor Lupașcu**MERG ÎN PUSTIU****POMUL MI-A ȚINUT RĂCOARE**

La umbra unui pom bătrân,
Moș Ion ne povestea
Lupte, războaie,
Când lumea se jertfea.

Odată eu l-am întrebat
Dacă tot ce spune e adevărat.
Iar el și-a ridicat privirea-n sus
Și cu înțelepciune mi-a răspuns:

-Băiete, tu poate că nu crezi,
Eu pentru țară am vrut să mă jertfesc.

-Dar nu ești mort, Ioane,
Adugă un om.

-Adevărat!
Umbra unui pom m-a protejat.
Când eram rănit,
Când satul nu era,
M-am așezat la umbra lui
Unde o pasăre cânta.

-Și cum te-a protejat?

-Pomul mi-a ținut răcoare
Și pasărea mi-a cântat.

Merg în pustiu
Cu destinul meu.
Unde mă duci?
Spre căi întunecate,
Ură și răutate?

Soarta e crudă
Și nu o poți schimba,
Dar bunătațea
Îmi cuprinde inima.

Pe cer apare o rază de speranță.
Ajung, dar n-o pot apuca
Și pleacă.
Ura intră-n viața mea.

Eu nu urăsc
Pe nimeni.
Eu vreau căldură,
Iubire și speranță.
Nu vreau ură
De la viață.

A MAI TRECUT UN AN

Merg spre căi îndepărtate
Și anul trece-ncet, încet,
Contrar cu vremea mea
Și viața se va duce... cândva.

Azi, a mai trecut un an,
De mâine-ncepe altă viață
Și poate ea ne va da
Mai multă speranță.

Dar să nu fiu trist,
Viața merge înainte.
Să uit ce am lăsat în urmă
Și sper că va veni și-o vreme bună.

A mai trecut un an
Din viața mea,
La fel cum a plecat
Și tinerețea ta.

TRANDAFIRUL

Un trandafir,
O floare,
Un roșu aprins,
O minune mare.

Când îl iei în mână,
Te-nțepă un spin.
Durerea te cuprinde,
Inima-ți sângerează din plin.

Iar peste trandafirul dulce
Curge sânge.
Roșu aprins, galben, alb,
Sau orice culoare ar avea,
Trandafirul e tot o minune
Pentru mine.

Cristina Tudose

ICOANELE PE STICLĂ DIN SIBIEL

La Editura Citta Aperta, Torino, Italia, a apărut la sfârșitul anului 2008, o carte despre România, mai precis despre Sibiel - o mică localitate aflată în apropiere de Sibiu - unde se află cel mai mare muzeu de icoane pe sticlă din Europa. Titlul cărții este chiar "Icoanele pe sticlă din Sibiel".

Autorul Giovanni Ruggeri, ziarist al cotidianului "L' Eco di Bergamo" și autor al unor publicații despre România și Europa de Est (Premiul presei naționale din Italia-Aduttei 2004) este licențiat în Teologie Fundamentală la Universitatea Gregoriană (Roma) și în jurnalism. Între publicațiile sale se numără: "Interrogazioni sul cristianesimo" ("Interogații asupra creștinismului"), împreună cu Gianni Vattimo și Pierangelo Sequeri, "Il cerchio e il confine" ("Centrul este granița"), cu Massimo Cacciari, Raimon Pannikar, Elmar Salmann, "La rosa senza perche" ("Trandafirul fără de ce") cu Roberto Carifi.

"Icoanele pe sticlă din Sibiel", prefațată de I.P.S. Dr. Laurențiu Streza, Mitropolitul Ardealului, și postfațată de Prof. Univ. Dr. Dorin Oancea, este o reușită editorială. Condițiile grafice sunt excepționale, iar conținutul, care constituie o lectură captivantă, cuprinde foarte documentat și în același timp esențializat, tot ceea ce trebuie știut în privința icoanelor pe sticlă: apariție, istoric, stiluri, pictori cunoscuți, analiza competentă a unor icoane, întreg destinul acestui muzeu.

Nu este o apariție pleonastică între studiile asupra icoanelor pe sticlă din Transilvania, autorul abordând original acest subiect. El își focalizează atenția atât pe icoanele pe sticlă ca fenomen de rezistență a credincioșilor ortodocși din Transilvania față de insistentele presiuni de protestantizare sau catolicizare din secolele XVII-XVIII, cât și pe evidențierea personalității celui cărui i se datorează existența muzeului, părintele Zosim Oancea. Personalitate exemplară, pătimind 15 ani de închisoare și muncă forțată în lagărele comuniste, el a reușit, cu tenacitate, sub pretextul operei de cultură, să înființeze acest muzeu în plină perioadă atee. Era de fapt un arc peste timp, o nouă mărturisire a credinței ortodoxe în vremea unei noi asuprii, cea comunistă.

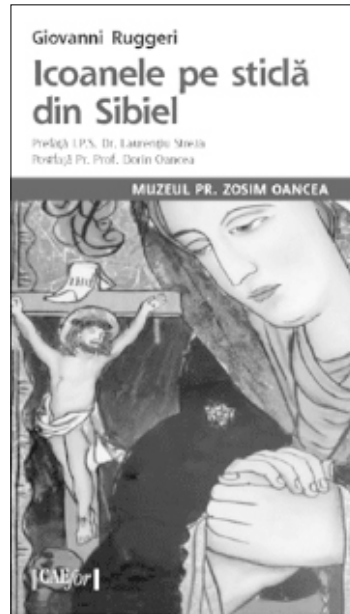
Pasiunea autorului pentru tema aleasă este transmisă și cititorului în timpul lecturii. Iată câteva dintre titlurile întâlnite în carte: "Cer și pământ transilvănean. Cum se nasc icoanele pe sticlă.", "Români oprimați, dar înrădăcinați în credința părinților", "Nicula, miracolul icoanei", "Rugăciune, gest, materie: astfel se naște o icoană.", "Zosim Oancea. Povestea unui om și a unui muzeu".

Cuprinzând imagini ale unor icoane de o rară frumusețe, dar și fotografii document ale unor pictori iconari sau din viața părintelui Zosim, "Icoanele pe sticlă din Sibiel" reunește echilibrat calitățile unui album de artă, ale unei

biografii, ale unei monografii, ghidându-l pe cititor, cu profesionalism și sensibilitate în această lume a credinței mărturisite prin imagine.

Cartea este publicată în cinci limbi: română, italiană, engleză, franceză, germană, iar până în prezent parcursul acesteia este impresionant. Astfel, Agenția pentru Strategii Guvernamentale din București, prin Fundația Națională pentru Românii de pretutindeni, a ales această lucrare spre a fi difuzată principalelor instituții culturale din Italia, în cadrul campaniei de imagine derulată anul trecut. Tot în Italia a fost prezentată, la finele anului trecut, la Institutul Român de Cultură și Cercetare Umanistică de la Veneția. În România cartea debutează la Sibiu, la Biblioteca Astra, în prezența unor referenți de prestigiu, iar recent, în luna februarie a acestui an, a avut loc o prezentare la Ambasada Română din Paris.

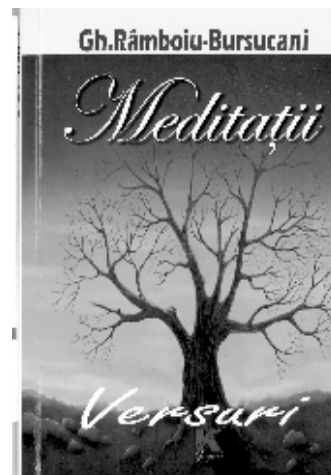
O carte valoroasă ce promovează această icoană a identității românilor din Transilvania - Muzeul din Sibiel.

SEMNAL

Gh. Râmboiu – Bursucani

MEDITAȚII

Volum de versuri apărut la Editura Karta-Graphic, Ploiești, în 2010.

În cele 125 de pagini poetul include meditații despre viață și moarte, despre credință, despre bine și rău, despre poezii care i-au marcat scrisul: Eminescu, Bacovia, Tutoveanu.

Cititorul are plăcerea lecturii unor sonete, rondeluri, madrigaluri, elegii ș.a.

Reproducem strofa-cheie din "Meditație despre George Tutoveanu":

"Pentru Bărlad, oricum, rămâi
Pe veci "Olimpianul"
Pedant, dar drept cum altul nu-i –
Academicianul."

Ion N. Oprea

EI S-AU OPUS COMUNISMULUI (3)

În luna mai 2009 s-au împlinit 60 de ani de când promoția 1949 a Liceului „Codreanu” din Bârlad a absolvit școala. Din rândul acestora au făcut parte și cei „nouă nebuni”, cum îi numește Emanoil Chiper, unul dintre aceștia care, încă din noiembrie 1948, au avut îndrăzneala să spună un NU răspicat comunismului care se instala în România.

Eram elev în clasa a VIII-a B a liceului când, într-o dimineață, am aflat că doi consăteni ai mei, elevi din clasa a XI-a, Ștefan Popa și Gheorghe Popa din Priponești – Tutova, au fost arestați de securitate...

Ștefan Popa îmi fusese mentor intelectual și un fel de preparator al colegului meu Chetroeș Petru – la diferite obiecte, la Seminarul „Veniamin Costache”, în perioada 1945 – 1948, el fiind în clasa a V-a, noi în clasa I. Beneficiam și eu intelectual de ceea ce-i preda colegului meu Petru, căci, fiind în aceeași bancă, mai trăgeam cu urechea...

Acum, în 1949, Ștefan Popa și colegii săi erau arestați, iar noi, cei mai mici, în recreații, plimbându-ne la braț prin curtea liceului, tot priveam către geamurile arestului din Bârlad situat vis-a-vis de școala noastră, unde ne închipuiam că îi vom zări pe cei răpiți dintre noi.

Zadarnic însă. Încarcerărilor, nouă la număr, li se pregăteau pedepsele care aveau să vină exprimate în următorii ani îndurați în temnițele întunecate ale coercitivilor.

Profesor Teodor Armeanu, astăzi decedat, 9 ani de închisoare;

Aftene C. Constantin, decedat, 1 an;

Cioruță V. Aurelian, decedat, 4 ani;

Chiper T. Emanoil, azi în Brașov;

Dumitrescu C. Horațiu, Brașov, 1 an;

Doroșanu C. Amilcar, decedat, 1 an;

Istrate V. Vasile, București, 1an;

Popa I. Gheorghe, decedat, 1an;

Popa P. Ștefan, decedat, 3ani;

Sentința nr. 81 din 30 ianuarie 1950 a Tribunalului Militar Galați, în Dosarul nr. 5, „explică” împrejurările și vinovățiile celor implicați în eveniment.

„Tribunalul Militar Galați s-a întrunit în ședință publică în scopul de a judeca pe... învinuți pentru delictul de uneltire contra ordinii sociale prevăzute de art. 209. pct.2, lit.f din c. p., combinat cu D.L. 856/1938.

I.În luna noiembrie 1948, inculpații Cioruță Aurelian și Popa I. Ștefan au constituit o organizație subversivă numită C.R. (celula de rezistență) care avea drept scop să lupte contra regimului actual din R.P.R., prin toate mijloacele, iar în cazul unui război între anglo-americani pe de o parte și Uniunea Sovietică, împreună cu țările de democrație populară pe de altă parte, să lupte în spatele frontului, în favoarea imperialiștilor.

În vederea atingerii scopului propus, susnumiții au mai recrutat în cadrul organizației pe inculpații Popa I. Gheorghe, Dumitrescu Horațiu, Doroșanu Amilcar, Istrate Vasile, Aftene Constantin și Chiper T. Emanoil pe care îi pun să jure pe cruce că vor lupta pentru organizație și că nu vor divulga existența ei, după următoarea formulă: „Eu, văzând situația poporului meu cauzată de regimul comunist, jur că voi lupta pe toate căile contra acestui regim care asuprește poporul din care fac parte, jur că voi păstra secretele acestei organizații, jur că în fața oricărui interogatoriu voi spune până la moarte NU, așa să-mi

ajute Dumnezeu...”

În timpul ședințelor ce se țineau în cadrul organizației subversive C.R., observându-se că o parte din membri sunt nemulțumiți pentru că inculpații Cioruță și Popa Ștefan erau șefii lor, s-a propus și s-a instituit un comitet de conducere, în care intrau toți membrii organizației, având fiecare sarcini bine determinate, așa cum se va arăta în dreptul fiecăruia.

Comitetul de conducere al organizației subversive C.R. depune o activitate regulată până după vacanța de Crăciun a anului 1949, când toți inculpații, fiind elevi ai Liceului Teoretic din Bârlad, se înapoiază din vacanța școlară.”

Condamnați, așa cum s-a arătat mai sus, ei sunt obligați să plătească și cheltuielile de judecată.

Sentința este dată și citită în ședința publică din 30 ianuarie 1950 și poartă semnătura comandantului unității militare 02405 Pitești, lt. colonel, pentru conformitate, B.G.

Cinstindu-le faptele, pe frontispiciul liceului din Bârlad a fost montată o placă de marmură pe care sunt trecute numele celor care au spus NU comunismului.

Placa de la liceu a fost montată cu ajutorul distinsei doamne profesoară Elisabeta Craus, fostă directoare a liceului, cu sprijinul domnului profesor Gabriel Craus, fost primar al Bârladului. Supraviețuitorii holocaustului românesc le rămân pe veci recunoscători.

Reamintesc că Ștefan P. Popa avea antecedente în 1949, când se întâmplau cele de mai sus, neevidențiate în dosarul cauzei. Amintirile mele le aduc în fața celor care vor să le știe. În vacanța de Crăciun a anului școlar 1947 – 1948, Ștefan Popa n-a mai mers împreună cu noi la Priponești. Chiar în ajunul plecării în vacanță, „organele” s-au prezentat la școala noastră, Seminarul „Veniamin Costache”, l-au ridicat și închis la sediul securității din Iași, B-dul Carol nr. 3-5 bănuind că ar fi sustras și distrus portretele lui Karl Marx și Teohari Georgescu expuse pe pereții din sala de clasă unde învățau, găzduit în clădirea școlii noastre.

A revenit la școală, după vacanță, fără să ne dea explicații.

De data aceasta, în 1949, trădătorul conspiratorilor de la Liceul Teoretic Bârlad, fusese un coleg al său – Stoian Gheorghe, astăzi pensionar în Bârlad.

După absolvirea Facultății de Agronomie, prin anii 1954 - 1958, poate și pentru fidelitatea manifestată față de noul regim, pe Stoian Gheorghe l-am întâlnit în calitate de director al Stațiunii Experimentale Agricole Perieni, luându-i adesea interviuri, pe diferite teme ale producției și a muncii.

În ce privește consăteanul meu, Gheorghe Popa, întâmplarea a făcut ca în ziua când a fost eliberat din pușcărie, să-l întâlnesc pe străzile din Bârlad. Era nebărbierit și flămând. Eram elev la liceu atunci. L-am invitat la gazdă, la mine, în strada Leonte Filipescu nr.2, i-am dat sculele să se bărbierească, l-am ospătat cu ceea ce-mi pregătea pentru mine gazda, inconștient de ceea ce mi s-ar fi putut întâmpla dacă aș fi fost deconspirat, eu având și anumite însărcinări în cadrul organizației revoluționare a tineretului de atunci – U.A.E.R. și mai târziu transformată în U.T.M.

Sunt fapte de viață care nu se pot uita și consider că trebuie reamintite.

(Sfârșit)

Marcel Proca

Mână birjar... la bulivard !

Locomoția a reprezentat chiar și pentru o societate mai puțin dezvoltată, cum era cea română și în speță cea bârlădeană, de la sfârșitul secolului al XIX-lea, un element subsidiar, dar nu mai puțin important al vieții citadine.

Înainte de apariția căilor ferate și a automobilelor, transportul se realiza cu poștalioane, căruțe și birje. Termenul de birjă a fost adus în Principatele Române de către ofițerii ruși în 1828, iar mai târziu sub influența eternului Paris, s-a făcut translația semantică de la birjar în cel de vizitiu, având ca sursă de proveniență franțuzescul *visiter*, "a vizita".

Primele mijloace de transport publice individuale au apărut sub influență rusească la București în 1928, iar la Bârlad se pare că au apărut în anilor 1870, sub forma trăsurilor denumite generic de piață (deoarece în această zonă staționau cel mai adesea), ca urmare a faptului că la 13 septembrie 1872 a avut loc racordarea orașului la rețeaua feroviară prin construirea căii ferate Tecuci – Bârlad și a stației C.F.R. S-a simțit atunci nevoia asigurării transportului călătorilor care mergeau sau se întorceau de la gară. Importanța acestora a crescut simțitor și cuantificabil în timp, mai ales că după 1878, Bârladul devine și nod de cale ferată, prin construirea linilor Bârlad-Galați și Bârlad-Fălciu. Acest fapt ca și construirea

Șoselei Naționale Iași-București care străbătea localitatea de la Nord la Sud, a adus modificări în structura internă a orașului și a contribuit la sporirea tranzitului de persoane și mărfuri.

Birjele sau trăsurile se foloseau la transportul orașenesc sau pentru agrementul persoanelor cu o anumită stare socială. Până la apariția lor, deplasarea persoanelor ce nu aparțineau protipendadei se făcea aplicând dictonul "încet dar sigur", adică pedestru. Domnii își doreau să satisfacă dorințele cucoanelor, iar dacă o plimbare le încânta, nu era mare lucru pentru cineva, mai ales cu, "prințipii și onoare". Ieșirile la aer liber constituiau o modalitate de evadare din cotidian, dar și una de câștig a proprietarilor care răspundeau cererii de transport. În plus, cei ce aveau moșii în apropierea orașului și făceau destul de des drumul, mai ales vara, erau obligați să dețină astfel de trăsurii.

Obrazul subțire cu cheltuială se ține ...

În amintirile bârlădenilor, au rămas celebrele "bătăi" cu flori ale doamnelor, aflate în trăsurile, din timpul plimbării de-a lungul bulvardului George D. Palade, sau de la intrarea în Grădina publică. Loc predilect de promenadă era spațiul unde se etalau ultimele toalete, după moda de la Paris, dar și unde puteai întâlni hilare mijloace de deplasare. Un fost elev bârlădean, Gheorghe Mangu, se destăinuie evocând asemenea

promenade: "În vremea aceea, la Bârlad erau trăsurile elegante și confortabile, trase de cai frumoși și bine îngrijiți. Seara trăsurile treceau cu perechi la promenadă spre grădina publică. Punct de atracție al orașului, aceasta era o oază de pomi și flori, un parc natural cu alei, bănci și un chioșc în care cânta fanfara militară". (1)

După liniștea de peste an, în cele 10-15 zile cât ținea iarmarocul, bulvardul se însuflețea de nu-l mai recunoșteai: gălăgie, muzici, muzicuțe, trompete, tobe și un du-te-vino neîntrerupt; tineri, bătrâni, copii, alergau spre iarmaroc, orașul distracțiilor; trăsurile, tramcare improvizate și chiar "bastardul" lui Diaconu (un dinozaur de automobil, obținut din vânzarea de flori) cărau lumea la petrecere.

Trăsurile nu erau doar un moft, ori etalon social ci și o necesitate, determinată de gloderia aproape omniprezentă și de starea pavajului plin de gropi, pe care își "scâlcia" ghetetele trecătorul obișnuit.

La început de secol XX, când ieșeau din gară și o porneau spre oraș aflai drept în față o mică piațetă în care călătorii găseau ziua și noaptea câteva trăsurile, dar numai la orele de sosire a trenurilor. Piațeta era nepavată, iar gropile erau astupate cu multă balebă de cal și bălți de urină. La trăsurile, în dreapta și în stânga caprei, pe care se afla vizitiul, clipeau felinare adormite ca și birjarul, iluminate cu petrol și geam de sticlă ori de cristal șlefuit, pe care era scris numărul de ordine. Studiind mărturiile contemporanilor găsim și alte informații privind mijloacele de transport ce tresăltau pe caldarâmul plin de gropi al Bârladului interbelic: „Copil, priveam de multe ori șirul nesfârșit de care cu boi scârțâind pe stradă căutând ieșirea Tutovei, a Dealului Mare sau a Bereștilor, ocolind trăsurile cu câte unul sau doi cai care purtau spre gară tot felul de pasageri în dorința de a nu pierde trenul. Și astăzi mi se pare o poveste nespuse de frumoasă când meditez la acele clipe ale copilăriei mele, când urmăream mersul agale al boilor sub greutatea încărcăturii din saci pe care-l pot compara cu un fluviu de imagini de care mi-aduc pe val întreaga barcă a copilăriei plină de farmecul ei îndepărtat”. (2)

În general, trăsurile se prezentau bine, erau prevăzute cu poclit pentru ploaie și strapontină (scaun pentru a treia persoană) unele dintre ele erau capitonate cu pluș roșu sau albastru, cu o pernă la spate, eventual în funcție de condițiile climatice cu o învelitoare care se punea pe picioare, brodată cu monograma proprietarului. Roțile cu spițe, vopsite cel mai obișnuit în alb atrăgeau atenția, iar birjarul era îmbrăcat într-un fel de caftan având la oiștea de la trăsurile doi cai înhămați. Fiecare proprietar se îngrijea ca trăsura sa să fie cât mai elegantă și mai atrăgătoare, pentru „a lua fața concurenței”. Când se pleca cursă, era obligatoriu ca birjele să arate cât mai bine și mai agreabile. Cu timpul cercurile de fier de la roți au fost înlocuite cu cele de cauciuc veritabil, astfel ca drumul să fie cât mai lin, și să nu fie prea zgomotoase; au fost adăugate aripi care protejau clienții de stropii de apă murdară sau noroi, iar birjarii au ajuns să poarte giubele cu nasturi metalici și ceaprazuri. Aveau, ca peste tot, coșuri sau burdufuri de piele, care grație unui mecanism indispensabil se puteau ridica ori coborî după necesitate, în funcție de vânt, ploaie sau soare. Pe atunci bârlădenii se mândreau cu aceste trăsurile deoarece erau mai mari decât birjele Iașului, care erau trase de un singur cal. Pe timpul iernii, când zăpada acoperea străzile, acestea erau substituite de sănii, trase de cai cu zurgălăi, care le anunțau

prezența de la depărtare, și care se închiriau în aceleași condiții ca și birjele. Săniile aveau un aspect asemănător cu cel al unor cutii puse pe patine lungi și subțiri și se acopereau cu covoare de lână sau cu blană.

Un alt loc de parcare era în apropierea Podului Roșu sau a Pieței Sf. Ilie ("unde ceainăriile adăposteau birjarii de noapte întârziți, care își plimbau între dâșii ceainicele aburinde"), iar seara lângă cafenelele mai frecventate, cum era cea a lui Manzavinatos ori Bursa, pentru a veni în ajutorul cheflilor. Distracția copiilor era de a se atârna de ele și de a ajunge, spre supărarea birjarilor, pe nepusă masă în diferite colțuri ale orașului, sau de a lovi caii în locuri sensibile spre disperarea vizitului nevoit să facă pe nepusă-masă curse neplanificate. (3)

Pentru amortizarea șocurilor de la gropile de pe străzi, erau prevăzute cu arcuri elastice din oțel, ce erau reparate în atelierul lui Ludovic Teodorescu de pe Strada Principală. Totodată în oraș existau mai multe ateliere de curelărie și hamuri. Aceste produse erau extrem de căutate, având în vedere că orășenii dețineau un număr considerabil de cai folosiți la o mare varietate de vehicule cu denumiri din cele mai bizare pentru bârlădeanul contemporan: trăsuri, tramcare, ghiociuri, bihunțe, șarete, căruțe de țară, etc..

Din ziarul "Bârladul", datat 6 decembrie 1909, cu un articol intitulat- *Take Ionescu la Bârlad* - avem indicii despre cum trebuie să fi arătat o desfășurare în forță a acestor numeroase și diverse mijloace de transport: "La plecarea de la gară T. Ionescu a fost luat în echipajul lui T. G. Emandi, iar ceilalți frunțași precum și o parte din cetățeni în echipajele și trăsurile de piață, prea puține de altfel pentru numeroasa mulțime adunată". Relatarea ne indică dincolo de evenimentul politic în sine o posibilă aproximare a numărului de trăsuri, de peste 50 ce existau în acel moment în oraș. Desigur numărul era mult mai ridicat deoarece se referă la cele aparținând simpatizanților Partidului Conservator Democrat, plus birjele de piață, dar nu i-a și nu poate lua în calcul celelalte trăsuri existente și aparținând protipendadei bârlădene. (4)

După anul 1930, tarifele s-au modificat, raportându-se la distanță, dar și la greutatea bagajului și a persoanei transportate. *Nostime vremuri, bizari oameni...*

Și Bârladul de pe vremea trăsuri își avea poezia lui...

Dar timpurile, moda și, mai ales... gusturile se schimbă. După apariția automobilului și acest mijloc de transport și-a făcut apariția în urbe. La început timid, în trecerea oficialităților, cum îl întâlnim la o paradă, din mai 1912, prilejuită de venirea regelui Carol I în oraș: "Convoiul oficial s-a format apoi din fața Școlii Normale cu Regele, un ministru și prefectul județului într-o mașină care mergea încet către Palatul Administrativ - astăzi Teatrul - urmat de alte mașini oficiale și trăsuri cu cai frumoși; iar în frunte moș Stroe S. Belloescu, moșneguț alături de bătrânica lui într-o trăsuriică de două persoane trasă de un cal mic (ponei) nu tocmai gras și mânat de el mergea la pas, parcă în măreția simplității, mai mândru decât toți cei ce compuneau solemnitatea". (5)

Ulterior devine apanajul protipendadei și a celor câtorva taximetriști ce și-au făcut din posesia lor, o mică afacere

spre supărarea proprietarilor de trăsuri speriați de noul tip de concurență, dar trăind cu speranța unei coexistențe. O fostă bârlădeancă își amintește de aceste începuturi: „...pe vremea mea singura mașină din Bârlad era a familiei Spiratos, și ca din entuziasm, intrau pe nepusă masă cu ea în curte și speriau pe Maria, femeia lor de casă. Cu trăsura se plimbau într-o măsură egală persoane de ambele genuri. Ghiocerul, era în mod unanim, de gen masculin”. (6) În 1935 apar taximetrele, model Ford - 1929, ce variază ca număr, dar cu aproximație putem întâlni în Bârladul interbelic 6-7, asemenea automobile.

Printre cei mai cunoscuți proprietari îi putem enumera pe: Ion Perianu, Scarlat Paiu, Iordache Berbeci, Costică Parfene, Gh. Berechet, Saul și alții. Locul de parcare era lângă

Cinematograful Victoria unde se afla și stația de alimentare cu benzină și uleiuri. Acestea erau solicitate pentru deplasări în exteriorul orașului, pe ruta Puiești de către angrosiștii de cereale. O statistică a anilor 1934-1936 ne oferă informații prețioase indicându-ne că în Bârladul acelor vremi existau 14 autoturisme aparținând familiilor cu stare, 11 motociclete, 9 camioane și un număr neprecizat de biciclete. Pentru cei care nu aveau suficiente posibilități financiare dar dornici de plimbări mai mult ori mai puțin

romantice, cu acest ultim mijloc de transport, se puteau găsi soluții, împrumutarea lor cu ora de la atelierul lui Leizer Manole, situat pe Strada Regală nr. 91. (7)

După modificările politice și mai ales economice din 1948 vor mai fi întâlnite doar câțiva ani, după care dispar înlocuite cu Zilluri și mai ales Moskviciuri – model 203 - de stat. Surprinzător peisajul citadin va fi populat în continuare de eternele birje ale bunicilor, ce vor ferma prin aducere aminte și utilitate bârlădenii încă un deceniu.

În 1949 se înființează Întreprinderea Comunală Bârlad care pe lângă alte activități se ocupa începând cu luna mai a anului 1952, și cu transportul în comun, sub denumirea generică de E.T.A.C.S.. Începuturile au fost determinate de existența a două autobuze model Chevrolet. Antice și... de demult, datând din perioada interbelică, recuperate probabil dintr-un parc de vechituri, și-au făcut cu stoicism datoria pe traseul de la cazarma militară și până la noua și măreața F.R.B. (Fabrica de Rulmenți Bârlad). În anul 1953 parcul auto suferă transformări radicale. Din păcate ...mentalitățile mai greu. Noii cetățeni, denumiți generic tovarăși, se uitau nedumeriți și au început să se urce în ele abia după câteva zile. (8)

Note:

1. Gheorghe Mangu, *Amintiri despre Bârlad*, în *Bârladul Odinioară și Astăzi*, vol. I, București, 1980, p. 728. Pentru considerații generale vezi și Alexandru Lancuzov, *București. De la tramvaiul cu cai la automobil*, București, Editura PARALELA 45, 2007.
2. Mielu Moldoveanu, *Pagină vie*, în *B.O.A.*, vol. I, 1980, pg. 629- 632.
3. Romulus Boteanu, *Iarnă grea la Bârlad*, în *op. cit.*, p. 842.
4. "Bârladul", 6 decembrie 1909, p. 1.
5. Gh. Sillion, în *mss.*
6. Helen Sheinfeld, *mărturie orală*.
7. *Monografia orașului Bârlad*, în *mss.*, 1968.
8. *Ibidem*.

Florian Pricop

Scurt istoric numismatic

Numismatica (gr. numisma și lat. Nummus, i sau nomisma, atis – moneda, ban) este știința auxiliară a istoriei având drept obiect de cercetare tipurile monetare, descrierea lor, descifrarea legendelor, materialul din care sunt confecționate, raporturile dintre diferitele categorii de monedă, circulația monetară, alcătuirea Corpusurilor de monede, evoluția sistemelor monetare disparate. O altă ramură a numismaticii, medalistica se ocupă cu studiul medaliilor. Tot din numismatica mai fac parte sigilografia, heraldica, insignografia etc.

În 1690 **François le Blanc** publica la Paris un catalog privind monedele franceze. Inițiativa a fost continuată, astfel încât în perioada imediat următoare atenția mediilor științifice este atrasă de această nouă latură a cercetărilor istorice. Astfel, în 1738 în Germania, la Halle, **Johann Schulge** anunța

înființarea unui Colegiu particular unde va preda despre monede și despre știința numismatică. Multă vreme numismatica s-a predat ca știință auxiliară a arheologiei. Și astăzi universitățile din Berlin, Hamburg, Heidelberg, Munster oferă cursuri de numismatică.

Bazele și metodele de lucru ale numismaticii ca știință independentă au fost puse la punct de către abatele **Joseph Hilarius Eckhel**, care publica la Viena între 1792-1798 prima mare lucrare științifică despre monede “Doctrina nummorum veterum”, în 8 volume.

Tot în această perioadă, pe lângă marile biblioteci din Paris, Londra, Roma, Berlin, Viena, Sankt-Petersburg, au luat ființă cabinete numismatice care păstrau colecții bogate de monede și medalii.

La sfârșitul secolului al XIX-lea și-a deschis lucrările la Bruxelles, primul Congres internațional de numismatică (1891), următoarele ținându-se la Paris (1901), Bruxelles (1910), Londra (1936), Paris (1953), Roma (1961) etc.

În țara noastră se poate fixa ca dată de referință în apariția numismaticii anul 1536, când la Bruxelles, apare lucrarea “Hungaria” în care marele umanist **Nicolaus Olahus** argumenta originea romană a românilor prin limbă și mărturii numismatice. În secolele următoare moneda a constituit sursa istorică pentru **Miron Costin** și **Dimitrie Cantemir**. Cu toate acestea nu intră în discuție o eventuală întâietate a românilor în acest domeniu căci în lucrările celor amintiți referirile sunt sporadice și lipsite de substanță.

În perioada 1832 – 1833, **Damaschin Bojincă** publică lucrarea despre monedele romane numite “Anticele romanilor”, iar **Mihail Ghica** publică, în același an, primul catalog numismatic românesc: “Răgazurile mele sau desfătări numismatice”.

La mijlocul secolului al XIX-lea preocupările numismatice cu caracter științific se intensifică. O contribuție remarcabilă a avut publicistul, colecționarul de monede și antichități **Cezar Bolliac**, socotit întemeietorul numismaticii românești. A fost un pasionat colecționar de monede, în anul 1855 colecția sa cuprindea cca 3500 de piese din diferite perioade. În 1865, o bună parte din piese le va dona Muzeului Național de Arheologie creat de Al. Ioan Cuza, punând astfel bazele **Cabinetului Numismatic** al Muzeului. În 1868, Cezar Bolliac a inițiat primul curs general de numismatică la Universitatea București, curs urmat de 37 de studenți.

În 1903 se înființează **Societatea Numismatică Română**, care editează periodic Buletinul Societății Numismatice Române.

Continuator al activității lui Cezar Bolliac a fost academicianul **D. A. Sturza**, care se remarcă prin crearea în 1910 a **Cabinetului numismatic al Academiei Române** al cărui fond l-a îmbogățit continuu.

Un alt director al acestui cabinet a fost **Constantin Moisil**, care începe catalogarea, clasificarea și studierea în amănunțime a pieselor numismatice aflate în aceasta colecție.

În ziua de azi, școala românească de numismatică este una din cele mai importante ale lumii, în rândurile acesteia pot fi enumerate nume recunoscute internațional, printre care: Costin C. Kiriteșcu, Gheorghe Buzdugan, Aurel Golimaș, Emil Condurachi, Bucur Mitrea, Octavian Iliescu, Constantin Preda, Petre Diaconu, Judita Winkler și alții.

Bibliografie: Adina Berciu-Drăgănescu “Științele auxiliare ale istoriei”, București, 1994.

“Dicționar al științelor speciale ale istoriei”, București, 1982.

DIN VIAȚA ACADEMIEI

DONAȚII. Cititorul și prietenul nostru, Gheorghe Nemeș, din Siliștea-Crucii, județul Dolj, ne trimite nr.11, Anul XIV, din 1 iunie 1919 al revistei „Lucaefărul”, care a apărut la București, director fiind Octavian Tăslăuanu.

Numărul este dedicat – în parte – lui Delavrancea, trecut la cele veșnice la 29 aprilie 1918, la Iași. Semnează Al. Al. Busuioceanu o evocare, Mihail Dragomirescu “Drama lui Delavrancea” și este prezentat un fragment din piesa acestuia “A doua conștiință”, din actul I. Sunt prezenți Lucian Blaga cu poezia “Lacrima și raza”, George Gregorian cu “Pe drumul vieții” și “La țârm de abis” (poezii), Artur Enășescu, “Credința”, partea a III-a a eseului “Excesul de milă în literatura contemporană” al lui N. Em. Teohari, traducerea lui Basil Munteanu a poemului “Moartea lupului”, de A. de Vigny. Revista mai cuprinde prezentări de carte, o cronică de arhitectură (Sp. Cegăneanu) și câteva “Insemnări”.

Mulțumim lui Gheorghe Nemeș și-l mai așteptăm.

- Corneliu Florența a donat revista *Alb și Negru*, Magazin rebusist, publicație săptămânală, director Emilian Iliescu, de la nr. 51 împreună cu N. Gh. Popescu-Rebus. Donația cuprinde numerele 1, 20 februarie 1939, până la nr. 126, 22 iunie 1941.

*

1 aprilie 2010. Într-o ambianță plăcută, în fața unui numeros public, profesoara de religie Jenica Bodea, de la Școala cu clasele I-VIII „Iorgu Radu”, a prezentat Diploma și Trofeul câștigat de elevi la Iași, în cadrul Expoziției naționale de reviste școlare, afișe publicitare școlare și colaje de iarnă „Anelisse”, organizată de Asociația Cultural Științifică „Vasile Pogor” și de Consiliul Județean Iași. A fost prezentată și revista „Universul creștin al copiilor” nr. 5, care a obținut Premiul I la secțiunea reviste școlare, pe țară.

Serghei Coloșenco a detaliat numărul pe trimestrul I al revistei „Academia Bârlădeană”, evocând personalitățile care ne-au părăsit pentru totdeauna. Au vorbit: Veronica Darabană, Elena Popoiu, Elena Monu, Constantin Teodorescu.

*

10 aprilie 2010. La Sediul a fost sărbătorit prof. univ. dr. C. D. Zeletin, Președintele de Onoare al Academiei Bârlădene, cu prilejul împlinirii frumoasei vârste de 75 de ani. (Despre emoționantul eveniment au scris Elena Monu și Elena Popoiu în p.3).

2 mai 2010. A trecut în eternitate profesorul și eruditul **TRAIAN NICOLA** (n. 17 octombrie 1928). Autor al monumentalei lucrări „Valori spirituale tutovene”, în 6 volume, însumând 3555 de pagini, incluzând 480 de personaje. A mai scris despre personalitățile vasluiene, tecucene și fălcene.

15-16 mai 2010. A avut loc o Consfătuire națională rebusistă cu participarea a numeroși iubitori ai „sportului minții”, prilejuită de împlinirea a 40 de ani de la înființarea Cercului rebusist „Alb și Negru”. S-au lansat: revista „Alb și Negru” nr. 3, suplimentul „Labirint” nr. 11, volumele „Eseuri ludice pe teme lingvistice și literare” de Ionel Șerban, „Dicționar de 3 litere, uzual, pentru rebus-integrame-scrabble” de Corneliu Florența, „Enigme” de Serghei Coloșenco și numerele 61 și 62 din „Biblioteca Rebus”, dedicate Hortensiei Papadat-Bengescu și lui Al. I. Odobescu. Cu acest prilej au avut loc două concursuri de dezlegări cu premii substanțiale.

*

Activități educative: la Simpozionul Național „Stimularea creativității elevilor și cadrelor didactice prin activitățile extrașcolare”, ediția I, Bârlad, a participat prof. Roxana Galan-Oprișan cu lucrarea „Parteneriatul și efectele lui asupra educației”.

- Prof. Roxana Galan-Oprișan este inițiatoarea și organizatoarea Parteneriatului interjudețean „Demnitatea de a fi român”, la care participă elevii de la Școala cu clasele I-VIII Ciocani, S.A.M. Perieni, Grup Școlar de Arte și Meserii Bârlad și Școala „Veniamin Costachi” din Sinești, județul Iași. Parteneriatul se va încheia în iunie 2010, finalizat cu o re-vistă ce va cuprinde cele mai reușite eseuri ale elevilor.

Cronicar

Academia Bârlădeană

Revistă editată de Societatea literar-culturală “Academia Bârlădeană”.

Anul XVII, nr. 2(39), mai, 2010, Bârlad, Bd. Republicii nr.235.

Cont: RO10RNCB0260003275640001 - BCR Bârlad

Colectivul redacțional: Serghei Coloșenco (redactor șef),
Ritta Mintiade, Bogdan Artene, Florian Pricop,
Camelia Stoica, Daniela Stan, Diana Stoica,
Maria-Mihaela Alexa, Mihaela Oportov.

*

Tipărit la S.C. IRIMPEX S.R.L. Bârlad (scirimpex@yahoo.com)

Tel./Fax: 0235 415669

**Manuscrisele trimise pe adresa
redacției se publică în ordinea
necesităților redacționale.
Materialele nepublicate nu se
restituie.**

**Răspunderea pentru conținutul
articolelor publicate
aparține autorilor.**

Număr apărut cu sprijinul unor membri ai Academiei Bârlădene.